

לקראת שבירת מלכתא

פנינים לפרשת שופטים | גליון מס' 392 | תקציר שבועי של 'הדף היומי בהלכה' | לקבלת הגליון למייל: dirshu@dirshu.co.il

החלק הכי חשוב בעבודה המיוחדת של חודש אלול, הוא החלק של שמירת האיזון העדין בין רצינות לבין עצבות חלילה וחס, וצריכים להיזהר מאוד שלא להפוך את החודש הזה לחודש של עצבות ודיכאון, כי מי שנופל למצב לא רצוי זה, יצא שכרו בהפסדו

הגאון הגדול רבי שלמה קנייבסקי שליט"א,
ראש ישיבה 'קרית מלך', בשיחת הכוונה והדרכה לקראת חודש אלול

יעקב א. לוסטיגמן

לקראת חודש אלול, על המשמעות המיוחדת שלו בעולם הישיבות, שיחרנו את פניו של ראש ישיבת 'קרית מלך' הגאון הגדול רבי שלמה קנייבסקי שליט"א, בנו חביבו של מרן שר התורה רבינו הגר"ח קנייבסקי זצ"ל, וביקשנו לשמוע מפיו דברי הכנה והדרכה לימים קדושים ונשגבים אלו.

"בחודש אלול צריך כל יהודי להתכונן כראוי לקראת הימים הנוראים כידוע, זה גם זמן של התחדשות בהיכלי התורה, מתחילים שנת לימודים חדשה וכל אחד כמובן רוצה שהוא וילדיו יצליחו בשנה הבעל"ט, בהחלט יש עבודה רוחנית רבה שצריכים לעשות בחודש אלול.

"אבל החלק הכי חשוב בעבודה המיוחדת של חודש אלול, הוא החלק של שמירת האיזון העדין בין רצינות לבין עצבות חלילה וחס, וצריכים להיזהר מאוד שלא להפוך את החודש הזה לחודש של עצבות ודיכאון, כי מי שנופל למצב לא רצוי זה, יצא שכרו בהפסדו".

"רבינו הגר"א מווילנא כותב שבראש השנה, בזמן תקיעת שופר צריכים להיות בשמחה עצומה. מי שלא מבין את הנושא הזה, של האיזון בין ההרגשים השונים, לא מסוגל להבין. איך אפשר לשמוח בזמן שופט כל הארץ יושב על כס המשפט וכולנו עוברים לפניו כבני מרון, אבל האמת שזה בכלל לא סותר, אלא אדרבה דווקא בגלל ששופט כל הארץ יושב על כס המשפט מאפשר לנו להתחרט ולחזור

בתשובה על החטאים שלנו, זאת סיבה לשמוח שמחה עצומה".
ומה עם חרדת הדין? האם אנחנו אמורים לבוא לראש השנה עם תחושה של אדישות חלילה?
"כמובן שלא", משיב ראש הישיבה שליט"א. חרדת הדין במקומה עומדת, אבל צריכים להבין קודם כל מה זה חרדת הדין.
"ניקח דוגמה מאדם שהסתבך עם החוק כאן בעולם הזה, ועליו להגיע לבית המשפט. כמובן שאם הוא יהיה אדיש ולא ידאג להגן על עצמו במהלך המשפט, הוא יקבל עונש חמור מאוד. צריך שתהיה לו

אימת הדין, שהוא יתכונן כראוי ויעשה כל מאמץ כדי לצאת זכאי, אבל מה מצופה ממנו? שיהיה בדיכאון וישב בבית המשפט עם פנים נפולות ועיניים כבויות? זה מה שיציל אותו?

"מה שיציל אותו זה אם הוא יתייחס לאישומים התלויים כנגדו ברצינות ובכבוד ראש, יחשוש מהתוצאה וכתוצאה מהחשש הזה ייכנס לפעולה ויעשה כל מאמץ כדי להתגונן. אדם כזה ישכור את עורך הדין הטוב ביותר שידו משגת כדי תשלום שכרו, הוא יחפש ראיות שיכולות לזכות אותו, ישקיע בחיפוש עדים שיכולים להעיד לטובתו, הוא יהיה פעיל! נמרץ! לא יישב בדיכאון ויחכה לראות כיצד נחרץ גורלו. זאת חרדת הדין אמיתית.

"במקרה שלנו, שאנחנו מוזמנים למשפט בפני מלך רם ונישא, יש לנו עוד דרך: תשובה! אדם השב בתשובה על מעשיו, זוכה להגיע לדין כשכתב האישום נגדו נמחק!

"קיבלנו מתנה גדולה ועצומה, יש לנו כלי עוצמתי שנקרא תשובה, אנחנו צריכים לשמוח שיש לנו אותו, חודש אלול זה זמן שבו צריכים לצאת בריקוד, ב"ה שזכינו שאנחנו יכולים לעשות תשובה ולהיטהר מכל הטומאות והחטאים שדבקו בנו".

כלומר, בחודש אלול אנחנו לא אמורים להתעסק עם 'מי יחיה ומי ימות?' הרי אנחנו מתקרבים משפט שבו כל העתיד שלנו תלוי על בלימה, צריכים להתעלם מכך ולא לחשוב על זה?

"צריכים לחשוב על זה, אבל במינון הנכון. כשאדם רואה שהוא מאבד את הרצינות וחלילה נתפס לאדישות, צריכים לקחת בחשבון שיש 'מי יחיה ומי ימות'. מותר ואפילו צריך להיזכר במקרים מצערים שאירעו בשנה החולפת, ולהפנים את האמונה שהם נגזרו בראש השנה.

"אבל המטרה של זה היא לא כדי להיכנס למצב של עצבות חלילה, אלא רק כדי להזדעזע מעט לשמור על רצינות, ולשמוח שיש לנו אפשרות לתקן את מעשינו ולהציל את עצמנו בראש השנה מפני גזר דין קשה".

אבל למעשה אנחנו הרי משתדלים כל שנה בחודש אלול להתנקות מחדש מכל העבירות שבידינו, ויטען הטעון, בצדק אני פוחד מאוד מאימת הדין, כי התשובה שלי לא שווה כלום, והראיה שגם בשנה שעברה חזרתי בתשובה כביכול, והרי אני ככלי מלא בושה וכלימה פעם נוספת???

"בחורי הישיבות בימינו רגילים לשתות ולאכול בכלים חד פעמיים, אבל עד לא מזמן בחדרי האוכל של הישיבות היו כוסות וצלחות מפלסטיק, ומטבע הדברים לא בכל הישיבות היו מקפידים מאוד על הניקיון של הכלים הללו.

"באחת הישיבות טענו הבחורים שמאחר והלכוך נשאר בכוסות. כל יום עוד קצת לכלוך ועוד קצת לכלוך, נוצר מצב שהתכולה של הכוס הולכת ומצטמצמת כי היא בית הקיבול שלה קטן ככל שדבק עוד לכלוך בדפנות הכוס.

"היו הבחורים מתלוצצים בינם ובין עצמם, שהרי זה ממש נס שפעם בשנה עורכת הישיבה כינוס לתורמים, ואלו מתארחים בחדר האוכל, כך נאלצת הנהלת המטבח לשטוף את כל הכוסות כראוי.

אחרת, הם טענו, לא היו יכולים בכלל לשתות בכוסות הללו, כי הן היו מתמלאות לכלוך ולא היה נשאר מקום לשתיה.

"הגאון רבי בן ציון פלמן זצ"ל, היה אומר שזה בעצם מה שקורה בחודש אלול. האדם מתמלא בכלוך שדבק בו בכל ימות השנה, כל כך הרבה לכלוך שמצטבר, עד שכביכול כבר לא נשאר מקום. כשמגיע חודש אלול, זה כמו שבאים האורחים לישיבה, פעם בשנה מנקים את הלב, שלא יהיה מלא וגדוש בכלוך חלילה".

על מה בכל זאת צריכים לשים את הדגש בחודש אלול?

"החלק העיקרי של חודש אלול זה לבדוק את עצמנו, היכן אנו נמצאים. כל ילד יודע את המשל המפורסם לבעל חנות שפעם בשנה עורך 'ספירת מלאי' וצריך לבדוק אם הוא מרוויח או מפסיד, כך גם כל יהודי צריך לעשות פעם בשנה, בחודש אלול, בדק בית פנימי בנגעי לבבו ובנבכי נפשו, לראות אם הוא עובד ה' או שחלילה לא.

"אבל למשל המפורסם הזה יש חלק נוסף שמשום מה הוא קצת פחות מפורסם. כשבעל עסק עושה 'ספירת מלאי', הוא עושה שתי בדיקות. אחת היא בדיקה כללית, אם אני מפסיד או מרוויח. אבל הבדיקה היותר חשובה היא הבדיקה הפרטנית - איפה אני מרוויח ואיפה אני מפסיד. כל אחד ואחד מהמוצרים שהוא מוכר או מייצר בעסק שלו עובר בדיקה, האם שווה לי להמשיך להחזיק את המוצר הזה או שאולי עדיף לוותר עליו!

"גם אם העסק רווחי מאוד, זה לא אומר שכל האגפים שלו רווחיים, אולי יש איזה חלק בעסק שגורם הפסדים וזקוק לתיקון משמעותי?

"ועכשיו לנמשל. זה לא מספיק לבדוק אם אני עובד ה' או חלילה לא. הסדיקה צריכה להיות הרבה יותר פרטנית. איך התפילה שלי? אני מכוון מספיק טוב? אני מבקש מהקב"ה בצורה של בקשה אמיתית מתוך אמונה וביטחון שהוא שומע את התפילה שלי ובכוחו למלא את בקשתי? אני מאמין בכח של התפילה שלי וביכולת שלה לחולל שינוי? אחרי התפילה אני מרגיש קרוב יותר לקב"ה?

"כך גם לגבי הלימוד. זה לא רק "אם אני לומד מספיק", אלא גם האיכות של הלימוד, גם השאלה אם אני חוזר מספיק על מה שלמדתי, האם אני לומד בצורה נכונה, האם אני לומד בחשק ובשמחה, האם כשאני לומד באמת אכפת לי לדעת מה רצון ה' ומה הכוונה במילים הכתובות לפני או שאני מסתפק באמירת המילים והשמעת סברות שהן חיצוניות לי כביכול ולא נוגעות אלי חלילה. כך גם לגבי כל התחומים של עבודת ה' הן בדברים שבין אדם למקום והן בדברים שבין אדם לחברו.

"המטרה היא לא להיכנס לדיכאון חלילה וחלילה על מה שלא בסדר, אלא ההיפך לשמוח על ההזדמנות שיש לנו להשתפר, לכפר על העבר ולקדם את פני העתיד כשאנחנו במצב רוחני גבוה יותר.

"מי שזוכה לחיות עם המהלך הזה בחודש אלול, אשריו ואשרי חלקו! ומי שלא, מוטב שיחשוב שעכשיו חודש תמוז או חשוון, ולא ישקיע את עצמו ואת סביבתו בעצבות חלילה. אלול צריך להיות חודש של עליה רוחנית, לכל הפחות צריכים להשתדל שלא יהפוך לחודש של ירידה...".

"כשהגעתי לבית החזון איש בשעת לילה, ראיתי שהוא יושב בחצר הבית ועיניו נשואות אל השמים, הוא התבונן בכוכבים בריכוז רב במשך דקות ארוכות"

כך מינה מרן החזו"א את מרן הגר"ש הלוי ואזנר זצוק"ל, בעל 'שבט הלוי' כרבה של 'זכרון מאיר' בבני ברק

"וְבָאתָ אֶל הַפְּתָנִים הַלְוִיִּם וְאֶל הַשִּׁפְטִים אֲשֶׁר יִהְיֶה בַּיָּמִים הָהֵם" (י"ז ט')

בכינוס שנערך לרגל מלאת שישים שנה להקמתה של ישיבת 'חכמי לובלין' בראשותו של מרן פוסק הדור רבינו הגר"ש ואזנר זצ"ל, נשא רבינו דברים בפני תלמידיו האהובים וסיפר להם על ימיו הראשונים בישיבה ובשכונת 'זכרון מאיר' שהוא היה ה'מרא דאתרא' שלה. למעשה מי שהקים את השכונה, וגם את 'ישיבת חכמי לובלין' היה הנגיד רבי יעקב הלפרין זצ"ל, שחולל גדולות ונצורות להקמת עול תורה וחיי תורה בארה"ק. רבי יעקב היה דבוק במרן החזון איש ולא זו פסיעה אחת בלי לשאול לדעתו.

כשהקים את שכונת 'זכרון מאיר', ביקש הרב הלפרין להקים בה גם ישיבה על שמו ולזכרו הטהור של גאון ישראל רבי מאיר שפירא זצ"ל, מייסד 'הדף היומי' ומייסד ישיבת חכמי לובלין המקורית שהיתה מגדלור של תורה בפולין ובאירופה כולה, לפני שעלה הכורת על יהדות אירופה.

באותה עת ביקש רבי יעקב הלפרין למנות גם רב לשכונת 'זכרון מאיר' שהקים בעמל וביגיעה רבה, וכמובן שאת החיפוש עשה על פי ההכוונה וההדרכה שקיבל ממרנא החזון איש זצ"ל.

רבינו החזון איש ביקש מכמה מנאמניו שהתגוררו בירושלים, שימליצו לו על אחד מחכמי ירושלים הצעירים שיוכל להתמנות לתפקיד כרבה של 'זכרון מאיר', והללו המליצו פה אחד על מרנא הגר"ש ואזנר זצ"ל, שהיה אז אברך צעיר לימים, וכיהן כמו"ץ מטעם 'העדה החרדית' בירושלים.

באותם ימים גם נקלע באקראי קונטרס שחיבר מרן ה'שבט הלוי', על נושא של עיבור השנה בארץ ישראל, ורבינו החזון איש התרשם מתוכן הקונטרס שכותבו הוא אדם גדול מאוד עם ידיעה ברורה ונהירה בכל מקצועות התורה.

לא זו בלבד, אלא שהחזון איש אף עלה לירושלים כדי לתהות על קנקנו של האברך הצעיר, וגילה שהוא אכן בקי בכל מכמני התורה ואדם גדול מאוד, כך שמכל הכיוונים הסתדרו הדברים כך שיהיה זה מרן הגר"ש ואזנר שייקח על עצמו את עול הרבנות בשכונה החדשה.

אבל מרן זצ"ל התלבט מאוד, שכן הוא כבר כיהן במשרה חשובה בירושלים עיה"ק, ומאוד אהב אתהישיבה בין חכמי ירושלים וגאוניה. מנגד הוצע לו גם לכהן ברבנות בקהילה של יוצאי אוסטריה

שהוקמה אז בחיפה, ורבינו שהיה בעצמו יליד וינה, התלבט מאוד אם לא יהיה זה נכון עבורו לכהן כרב בקהילתם.

סיפר מרן זצ"ל באותו כינוס, שכבר בשנת תש"ו, שנה לפני שקיבל על עצמו את עול הרבנות, הוא הגיע לבקר קרוב משפחה בבני ברק, וכשצעד ברחוב הבחין שמרנא החזון איש צועד לפניו, בלי שום מלווה. החיש הרב ואזנר את צעדיו כדי להדביק את הפער, והתלווה אל החזון איש כדי שלא יצעד לבדו ברחובה של עיר.

כמובן שהשיחה בין שני גאוני עולם עברה מיד לפסים עיוניים, והנה הגיעה פרשת הדרכים שבה אמורות היו להתפצל דרכיהן. מרן הרב ואזנר התכוון להמשיך וללוות את החזון איש לביתו ולאחר מכן לשוב על עקביו, אבל החזון איש המשיך לצעוד בדרך המובילה למחוז חפצו של הרב ואזנר...

"שאלתי את החזון איש", סיפר הרב ואזנר, "וכי שכח רבינו את הדרך לביתו? הרי רבינו צריך לצעוד לכיוון ההוא ולא לצד זה. אבל החזון איש ענה לי שהוא לא שכת, אלא מפאת שאני רב השכונה, הוא צריך ללוות אותי."

"אמרתי לחזון איש שאני לא אוכל להסכים לכך שהוא ילווה אותי, אבל החזון איש עמד על כך ואמר שהוא לא לך לכיוון ביתו ויעמוד כאן עד שאלך למחוז חפצי והוא יוכל ללוות אותי."

"החזון איש שלא היה איש של בדיחות", הוסיף מרן זצ"ל לספר, "הוא

זכורני מעשה שהתרחש בעת שלמדתי בת"ת "עץ חיים" היה זה בעת שמרן רבי איסר זלמן מלצר זצ"ל ליווה את חתנו מרן הגר"א קוטלר זצ"ל ונכדו רבי שניאור זצ"ל, עם שובם לאמריקה, והנה, הבחינו תלמידי הת"ת שר' איסר זלמן לא ירד עד לרחוב ממש, אלא ליווה רק עד אמצע המדרגות. תלמידי הת"ת ביקשו לדעת מדוע לא ירד הגאון עד למכונית. ואז השיב להם מרן הגרא"ז זצ"ל תשובה מרטיטת-לב

מרן הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א על ההנהגה במידות טובות, חמלה ורחמנות

לא תוכל לתת עליך איש נָכְרִי (יז טו)

"שורש המצוה ידוע, כמהיות הממונה לראש, להכניע לכל בכל אשר ידבר, צריך להיות על כל פנים מזרע ישראל, שהם רחמנים בני רחמנים, כדי שירחם על העם שלא להכביד עולם בשום דבר מכל הדברים, ויאהב האמת והצדק והיושר, כידוע בכל שהוא ממשפחת אברהם אבינו ע"ה שיש בה כל טובות אלו, וכעין שאמרו חכמי הטבע שטבע האב צפון בבניו". (ספר החינוך)

המידה הזו של 'רחמנים בני רחמנים' אפיינה במהלך הדורות לא רק את מלכי ישראל, אלא גם את כל גדולי ישראל, שהתנהגו לצאן מרעיתם בחמלה וברחמנות גדולה.

צריך גם לדעת שגדלותו של משה רבינו שזכה להוציא את בני ישראל ממצרים, לא החלה ביציאת מצרים עצמה, ולא בכך שקרע להם את הים, וגם לא בנתינת התורה לעם ישראל.

על הפסוק (שמות, ב' י"א) 'וירא בסבלותם', אומר רש"י - 'נתן עיניו ולבו להיות מיצר עליהם'. והנה, למרות שמושה רבינו גדל בארמונו של פרעה מלך מצרים, הוריד את עצמו אל העם והשתתף בצערו, ונתן עיניו ולבו להיות מיצר עליהם.

וזו היא אחת מתכונותיו המאפיינות של כל מנהיג באומה היהודית. אלמנה אחת באה בערב שבת אל מרן ה'דברי חיים' מצאנז, וסיפרה שהיא מתעסקת במכירת פירות בשוק העירוני, והתלוננה במר-ליבה על כך שהפירות שלה אינם טובים דיים, ובשל כך הציבור המגיע לערוך קניותיו בשוק אינו פוקד את דוכנה.

לבש אותו גאון וקדוש את מעילו וכובעו, עזב את בית המדרש ויצא לשוק, ניצב ליד דוכן הפירות של האלמנה, והכריז: "יהודים! בואו לקנות תפוחים טובים ובריאם!" גאון זה, שהיה רבן של כל בני הגולה, לא הסתפק רק בכך, אלא דרש על כל תפוח מחיר כפול ומכופל מהמחיר הקבוע בשוק.

למותר לציין שרק ראו היהודים שלנו כך, והגיעו בהמוניהם לדוכן האלמנה, עד שבין-רגע לא נשאר שם תפוח אחד.... בכך זכה אותו גאון וצדיק לנועם זיו עליון, ולידיעת התורה המופלגת שלו. כך

צומחים גדולי-עולם וכך הם רוכשים את תהילת-העולם שלהם. ואלו התכונות שצריכות לשכון בליבו של מלך ישראל. שמעתי שכאשר כיהן מרן הגאון רבי ברוך-בער ליבוביץ זצ"ל בראשות הישיבה בקמניץ, הסתובב בעיר יהודי עני שמבגדיו נטף ריח לא-טוב, וכל מי שנפגש עימו היה משתדל לסור הצידה.

משראה מרן הגרב"ב כך, המתין לרגע שיכנס לבית המדרש, ואז לעיני כולם חיבק אותו בחום והניח ידו על צווארו, והולילו ל'מזרח'

נתן עיניו ולבו להיות מיצר עליהם.

גדלותם הענקית של גדולי ישראל האמיתיים נמדדת דוקא במידת הרגישות והרחמים שיש להם על כל בר-ישראל באשר הוא. 'רחמנים בני רחמנים' הם, ולא מכבידים עולם על העם בשום דבר מכל הדברים, כלשונו של 'החינוך' באשר לטבעיו של המלך.

התבוננות במעשים אלה תחנך גם אותנו כיצד להגיע להרגיש בדקי-דקויות ולהגיע למצב שבו נוכל להרגיש את ליבו של זולתנו. זכורני מעשה שהתרחש בעת שלמדתי בת"ת "עץ חיים" ושגרם להתרגשות רבה בקרב כל הילדים שהיו נוכחים בשעת מעשה. היה

התלמידים הדביקו את התמרים לכסאו של המלמד...

בענין שבירת המידות, ושלא להכביד את העול, נשאלנו פעם ממלמד-תשב"ר הנוהג לחלק תמרים וממתקים לתלמידיו המצטיינים, והנה יום אחד בבואו לכיתה הוא מגלה שהדביקו לכסאו את התמרים שחילק, כדי לטנף את בגדיו. המלמד שאל האם להמשיך במנהגו בחלוקת התמרים?

והשבנו לו, שנאמר בנביא (יחזקאל, ט"ז י"ט) 'ולחמי אשר נתתי לך סולת ושמן ודבש האכלתיך, ונתתיהו לפניהם לריח ניחוח ויהי, נאום ה' אלוקים'.

ופירש רש"י: "יום אשר עשו את העגל ירד להם המון, ונתנו ממנו לפני העגל, ואעפ"כ ויהיה ביום מחר, ולא פסק; ואף כן מפורש בספר נחמיה (ט' כ') אף כי עשו להם עגל מסכה, ואתה ברחמיך הרבים לא עזבתם, ומנך לא מנית מפייהם", וכו'.

והוא מוסר-השכל עבור כל אחד מאתנו, שלא ישתמש באיברים שקיבל מהקב"ה, לעשות את ההיפך מרצונו יתברך, וצריך מאד להיזהר מזה.

ולכן, על המלמד לומר לתלמידים, שבעצם היה צריך למנוע מהם מעכשיו את קבלת הממתקים, אך מכיון שהוא הולך בדרכיו של הקב"ה שזן ומפרנס אותנו למרות שאנחנו חוטאים כנגדו, כך גם הוא יתנהג איתם, ולמרות מה שעשו, ימשיך את חלוקת הממתקים.

על ידי פעולות אלו, יגרום המלמד שהתלמידים יעריצו אותו וירצו ללכת בדרכיו ובדרכי השי"ת.

(מתוך הספר 'מצוות בשמחה' - בעריכת הרב משה מיכאל צורן)

זה בעת שמרן רבי איסר זלמן מלצר זצ"ל ליווה את חתנו מרן הגר"א קוטלר זצ"ל ונכדו רבי שניאור זצ"ל, עם שובם לאמריקה, בדרכם להקים את מבצר התורה הגדול של ליקוואד.

האב - מרן הגאון רבי אהרן קוטלר זצ"ל - ובנו, ענקי התורה, ניצלו כידוע בניסי-ניסים מציפורני הנאצים בשואה, ולאחר שהייה קצרה בארץ ישראל טסו לאמריקה, ומרן הגר"א קוטלר זכה שם ממיקמי התורה ביבשת האמריקנית. הבן רבי שניאור, היה אז בתקופת אירוסיו, והחתונה היתה אמורה להיערך מיד עם שובו לאמריקה.

התרגשות רבה ניכרה על רבי איסר זלמן בעת שחתנו ונכדו נפרדו ממנו, וירדו בגרם המדרגות, בדרכם לרכב שהמתין למטה, ושהיה אמור להובילם לשדה התעופה.

והנה, הבחינו תלמידי הת"ת שר' איסר זלמן לא ירד עד לרחוב ממש, אלא ליווה את ר' שניאור ואביו רק עד אמצע המדרגות שהובילו מדירתו אל הכביש, ונישקו ונפרד ממנו.

תלמידי הת"ת ביקשו לדעת מדוע ולמה לא ירד הגאון עד למכונית. הלא דבר הוא!

ואז השיב להם מרן הגר"א זצ"ל תשובה מרטיטת-לב, ושצריכה להרעיד את ליבו של כל אחד מאיתנו:

"הרי כל חבריו של נכדי זכו להגיע למצב שבו הוא נמצא עתה. רובם נעקדו על קידוש השם, ואם כן כיצד יש באפשרותי לירד עד לרחוב ולנשקו לעיני כולם, ולהפגין את שמחתי; הרי יש משפחות רבות שלא הגיעו לרגע הזה?"

כך זוכים לגדלות ולקירבת השם, ואלו הן מידות 'ממשפחת אברהם אבינו ע"ה שיש בה כל טובות אלו, וכעין שאמרו חכמי הטבע שטבע האב צפון בבניו, לשון 'החינוך' במצוותנו.

המשך מעמוד 3 | מרן הגר"ש הלוי ואזנר זצוק"ל

תושבי השכונה נדהמו אז לראות שמרנא החזון איש הסתובב בין בתיה עם דף ועט, והחתים את התושבים בעצמו על כתב ההכתרה של מרן הגר"ש ואזנר! כמו כן ביקש החזון איש ממקורביו שיידאגו שלמינויו של הגר"ש ואזנר כרב השכונה יהיה גם תוקף מצד הרשויות, וזאת כדי שלא יהיה תלוי בדעת אחרים ויוכל להנהיג את השכונה בתקיפות בלי משוא פנים ובלי שיצטרך לחשוש מאינשי דלא מעלי שינסו לערער על מעמדו כרב המקום.

מעניין לציין סיפור שסיפר מרן ה'שבט הלוי' על ביקור שערך פעם אצל מרנא החזון איש. "כשהגעתי לבית החזון איש בשעת לילה, ראיתי שהוא יושב בחצר הבית ועיניו נשואות אל השמים, הוא התבונן בכוכבים בריכוז רב במשך דקות ארוכות", סיפר מרן זצ"ל, "לאחר שהרגיש בי נענה ואמר לי "כשמתבוננים במערכות השמים, אפשר לראות בקלות את מעשי הקב"ה ונפלאותיו".

[מעובד ע"פ הספר 'אבי ההוראה']

באמת לא ויתר, וליווה אותי עד שהגעתי למחוז חפצי, ורק לאחר מכן סב על עקביו והלך לבדו לביתו..."

בפועל חזר מרן זצ"ל לירושלים ועניין המינוי שלו כרב השכונה נדחה, אבל בשנה שלאחר מכן, הגיע אליו רבי יעקב הלפרין והציע למרן לכהן בראשות הישיבה שהוא מקים על שם מורו ורבו רבי מאיר שפירא. להצעה זו לא יכול היה רבינו לסרב, וכך הוא ניאות לרבל על עצמו את עול הרבנות ואת הנהגת השכונה.

כששמע מרן החזון איש שהרב ואזנר הסכים לכהן כרבה של 'זכרון מאיר' הכריז בקול גדול 'מזל טוב', ואמר שאכן זהו מזל טוב מאוד של תושבי שכונת 'זכרון מאיר' שיהיה להם רב שהוא גם ראש ישיבה, וכך ירבה את גבולות השכונה בתלמידים ובהפצת תורה.

באחד מביקורי האחרונים אצל מרן ראש הישיבה הגרא"מ שך זצ"ל, פנה מרן אלי ואמר: "ברצוני להשמיע לך דברים חשובים, ואני מבקש שתרשום את מה שאומר לך". מרן פתח ואמר: "מימי לא היה לי יום אחד טוב. תמיד היו לי צרות, יגון ואנחה, אך בכל זאת אני אדם מאושר..

הרב שלמה לורינץ מעלה מזכרונותיו האישיים עם מרן הגרא"מ שך זצוק"ל

אֶל הַכֹּהֲנִים הַלְוִיִּם וְאֶל הַשֹּׁפְטִים אֲשֶׁר יְהִיָּה בְיָמֵי הָהֵם (י"ט)

השיב הגרש"ז: "עד כמה שהגרא"מ שך מפורסם, אין אפילו אחד שמכיר באמות את גדלותו הפנימית. החלק הנסתר שבו גדול לאין ערוך מהנגלה שבו. האתכסיא עולה הרבה הרבה על פני האתגליא". הגרש"ז הוסיף ואמר: "לולא שהפן הנסתר שלו עולה על הנגלה, בלתי אפשרי היה להגיע לאותו שיעור קומה שאנו רואים אצלו בגלוי. משל למה הדבר דומה? לבניין המתנשא לגובה רב מאד, שאינו יכול להחזיק מעמד אלא אם כן יסודותיו הטמונים באדמה הם עמוקים וחזקים ביותר..."

מן הענין להוסיף כאן כי מרן עצמו היה רגיל לומר בשם רבי ישראל סלנטר, שבזמננו לא יתכן שיהיה "צדיק נסתר", ונימוקו עמו: "יהודי אשר כבוד שמים נוגע לליבו, אינו יכול הסתגר בד' אמותיו בזמן שהאש בוערת מסביבו, כאילו אין זה נוגע לו. עליו לצאת למערכה ולפעול ככל יכולתו למען כבוד ה' ותורתו". מרן הזכיר את הדברים בנאומו בכנס היסוד של דגל התורה, שהתקיים בבנייני האומה, בתשרי תשמ"ט.

למרות שהנהיג את הדור ביד תקיפה ובעוז, מרגלה בפומיה: "כשלעצמי אניני יודע שום דבר. כל הידוע לי זה מה שקיבלתי מהחפץ חיים, מר' חיים עוזר גרודז'ניסקי, מהחזון איש ומהרב מברסק. ואם מתעוררת איזו שאלה בין בעיני ציבור ובין בענין של הפרט, אני מסתגר וחושב: 'איך היו מכריעים בענין זה ר' חיים עוזר והחפץ חיים'. ראיתי לנכון להעלות מספר קווים שהיו ייחודיים לדמותו של מרן,

טרם אבוא להעלות מזכרונותי על רבן של כל בני הגולה, מרן רבי אלעזר מנחם מן שך זצוק"ל, ברצוני להקדים נקודה חשובה, המייחדת את דמותו של רבינו.

במשך רוב שנות חייו, לא הכיר מרן ולא התעניין בשום דבר בעולם, מלבד בדבר אחד: לימוד התורה והרבצת התורה. לא היתה זו 'הסתגרות' או 'בריחה' מהוויית העולם הזה, הוא פשוט לא הכיר עולם אחר מלבד ד' אמות של הלכה, ולכן לא היה שייך במציאות לדבר עמו על נושא אחר.

כאשר צורף מרן בשנת תשי"ט למועצת גדולי התורה, ספרתי על כך למרן הגר"ז מברסק, לשמע הדברים העלה הגר"ז בת שחוק על שפתיו, ושאל אותי: "תגיד לי ר' שלמה, ר' לייזר' שלנו מסוגל לשבת במועצת גדוה"ת? הלא הוא שייך אך ורק לתורה, ואינו יודע מאום מענייני העולם הזה, כל כולו תורה בלבד!"

בניגוד למצופה ובניגוד מוחלט לדרך הטבע, הפך מרן למנהיג בחסד עליון של כלל ישראל. מצודתו היתה פרוסה על כל רחבי תבל, ולא היה דבר גדול או קטן בעולם התורה שלא היה מעורב בו. הוא זכה להתקבל כמנהיגם הבלתי מעורער של כלל ישראל.

אין לנו כלים להבין את כוחותיו של מרן, כיצד היה שקוע כל כולו בתורה, ובד בבד היה מנהיג של כלל ישראל, וזאת יחד עם התמסרותו לכל יחיד ויחיד. חידה וסתומה היא בעינינו, כיצד הספיק, כיצד הכיל המועט את המרובה. חשבנו שהיכרנו אותו, אך היינו רחוקים מזה מרחק רב.

מאלפים ביותר בענין זה הם דברי הגרש"ז אויערבך. בני רבי יצחק (שהוא חתן בתו) שאל את הגרש"ז: מקובל שבכל דור ודור יש לו ל"ו צדיקים נסתרים האם הם קיימים גם בדורינו? הגרש"ז השיב בוודאות שאכן ישנם כאלו גם בדורנו.

בני הוסיף לשאול: אומרים, שהצדיקים הללו מסתתרים בלבוש של בעלי מלאכה פשוטים, ובדורינו נוקבים בשמותם של בעלי מלאכה שהתנהגותם כפשוטי עם, אבל לפי טענת העם הם צדיקים נסתרים. הגרש"ז ענה בפסקנות: "לא! לא אלה הם הצדיקים הנסתרים".

שאל בני: ובכן, מי הוא מהצדיקים הנסתרים בדורנו? - ענה לו הגרש"ז: "אתה מכיר אותו היטב, הוא רבך, הגרא"מ שך".

בני שאל בתמיחה: "הסבא קובע שמרן הגרא"מ שך הוא מהצדיקים הנסתרים?! הרי אין אדם מפורסם ממנו בדורנו!"

אחרי זה אוכל להיכנס לגן עדן ולהיפגש עם רבי עקיבא וחבריו. האם אתה יכול לתאר לעצמך איזה עונג ואושר הוא להיפגש עם רבי עקיבא?! ומכיון שאני מרגיש את האושר הזה, הרי ממילא אני מאושר כבר עכשיו

לאכול, אך בסעודה שלישית, עליה נאמר: 'עשה שבתך חול ואל תצטרך לבריות' העדפתי להישאר רעב ולא ללכת לבעלי בתים. ישנתי בבית המדרש על ספסל, והנחתי בול עץ מתחת לראשי. מעולם לא היתה לי כרית... היה קר, ובא מישהו, שהיה לו מעיל קרוע וראה שאני קופא מקור, וכיסה אותי בו... מעולם לא היו לי נעליים שלמות. לא היה לי כסף להחליף סוליות, ונעשו בהם חורים. הנעליים גם היו קרועות ולבסוף נקרעו, אצבעותי יצאו מהנעליים... החליפה היתה מרופטת, חולצה היתה לי רק אחת, אותה כיבסתי בערב שבת, כדי שלשבת תהיה לי חולצה נקיה לכבוד שבת. במשך הזמן החולצה נקרעה... אך למרות כל זאת אמר לי מרן: "אלו היו הימים הכי טובים שלי. הייתי שקוע כולי בלימוד ולא ידעתי דבר ממה שמתרחש בחוץ... כבר בימי עלומיו, בעודו נער צעיר, חי מרן את "חיי העולם הבא". ימים אלו היו ימים מאושרים, "הימים הכי טובים שלי", יותר טובים מהימים שישב בכבודו של עולם, משום שהיה חי "ימי שמים על הארץ". הוא היה מאושר, כי ה'עולם הזה' שלו לא היה 'עולם הזה', הוא היה כולו 'עולם הבא'.

שמחת החיים

מרן העיד על עצמו שלא היה לו יום אחד טוב בימי חייו, ובכל זאת הוא היה מלא וגדוש בשמחה. תמיד התפעלתי - ממש יצאתי מכלי - משמחת החיים של מרן שאף השפיעה על כל סביבותיו. פעמים רבות נכנסתי אליו כשהיו כישלונות ולא הצלחנו להעביר דברים שהיו את צפור נפשה של היהדות החרדית, או בזמנים בהם מצב רוחי היה ירוד בגלל סיבה כל שהיא, מיד כאשר נכנסתי לחדרו, עברה אלי שמחת החיים שלו. לפתע, כל הדאגות והצער שהעיקו עלי - כאילו לא היו. לא יכולתי להבין איך אפשר לדאוג, שמחתו של מרן דחתה כל דאגה ומועקה. כשביקר אצלו הנדיב הגדול ר' משה רייכמן, שזכה לתמוך ביד רחבה במוסדות התורה, אמר לו הרב שך "אני מקנא בעוה"ב שלך, אך אתה יכול לקנא בעוה"ז שלי!"

(מתוך 'במחיצתם של גדולי התורה')

כדי שהצעירים שלא זכו להכירו, יוכלו לתאר לעצמם במשהו את הייחודיות שהיתה בו במרן, ועל ידי כך יבינו כראוי את דבריי על מרן. מי שיתבונן על חיי מרן התבוננות שטחית, יתרשם כי מרן הוא אדם שחי בתוכנו, כאחד מאתנו. הוא התפלל, למד, אכל וישן ככל אחד מאיתנו. אם יעמיק מעט בתולדותיו, יראה גם שאין אדם שהיה קשור ומעורב יותר ממנו בהוויות העולם. מחדרו הצנוע הקיף עולם ומלואו, ידע את כל אשר נעשה, ודאג ללא הרף למחסורם הרוחני והגשמי של מוסדות התורה ושל יחידים אין ספור. אך האמת רחוקה מהשקפה זו. רגליו היו, אמנם, מוצבו בעולם הזה, אך ראשו הגיע השמימה... עיקר הווייתו, עיקר יניקת חיותו, היתה מן העולמות העליונים. הוא חי ופעל בעולם הזה, אך רוחו ומחשבתו היו דבוקות בעולם הבא, בעולם שכולו טוב.

בקשה כזו לא היתה דבר שבשיגרה אצלו

באחד מביקורי האחרונים אצל מרן ראש הישיבה, בערוב ימיו, פנה מרן אלי ואמר: "ברצוני להשמיע לך דברים חשובים, ואני מבקש שתרשום את מה שאומר לך". בקשה כזו לא היתה דבר שבשיגרה אצלו. מרן פתח ואמר:

"מימי לא היה לי יום אחד טוב. תמיד היו לי צרות, יגון ואנחה, אך בכל זאת אני אדם מאושר. עוד מעט, זה יכול היות בעוד שנה, חודש, כמה ימים ואולי גם עכשיו בעוד אנחנו מדברים, אפרד מהעולם. כאשר אגיע לעולם האמת, אצטרך לתת דין וחשבון בפני הקב"ה. יודע אני 'אז מען וועט מיר שמייסען' (שילקו אותי) על כעס, גאווה וכבוד (בהזדמנות אחרת אמר גם על ביטול תורה), אבל אחרי כל זה, אשמע את הקב"ה אומר 'סלחת'. אחרי זה אוכל להיכנס לגן עדן ולהיפגש עם רבי עקיבא וחבריו. האם אתה יכול לתאר לעצמך איזה עונג ואושר הוא להיפגש עם רבי עקיבא?! ומכיון שאני מרגיש את האושר הזה, הרי ממילא אני מאושר כבר עכשיו, ולמרות הימים הרעים שעוברים עלי - הרי זה כאין וכאפס לעומת ההרגשה שלי על מה שיהיה לי שם..."

צרותיו בעולם הזה, מהם נטל מלוא חופניים לא השפיעו עליו במאומה, משום שלבו לא היה כאן, הוא היה שם, יחד עם רבי עקיבא... כאותו אדם שהוא בדרכו לביתו לאחר פרידה ארוכה, ומרוב שמחה וציפיה אינו מרגיש כלל בטלטולי הדרך...

"הימים הכי טובים שלי"

פעמים רבות סיפר לי מרן על הסבל שהעבר בחייו, והוא אף הזכיר זאת ברבים בהזדמנויות שונות, כמו בחתונות נכדיו: "מאז ומתמיד הייתי ביישן. בזמן שלמדתי בסלבודקה, הבחורים הלכו לאכול 'ימים' ('טעג') ואילו אני, בגלל היותי ביישן, לא יכולתי לאכול 'טעג', והסתפקתי במה שנשים צדקניות הביאו לבית המדרש לחם יבש ממה שנשאר להם. מים היו שם... הייתי חי במשך כל השבוע על לחם ומים. "פת במלח תאכל ומים במשורה תשתה..." יוצאת מן הכלל היתה השבת - בה חובה לאכול סעודה, הלכתי לבעלי בתים לאכול את שתי הסעודות שלפי ההלכה חייבים

ילדי הכיתה דפקו על השולחנות, חלקם בפראות, היו כמה שצרחו, ואני דווקא אפשרתי להם. למה לא? והנה אני שם לב שכמה ילדים מסמנים לי משהו עם היד ועם העיניים ואז קלטתי שהמנהל עומד מאחורי הדלת ומקשיב למה שקורה בפנים. הרגשתי שהדם מתרוקן מגופי. נתפסתי בקלקלתי!

הישגים הנפלאים שאפשר להשיג בכח המחמאה
מאמר מיוחד לכבוד תחילת שנת הלימוד הבעל"ט

הרב עמרם בינעט

"נתון תתן לו... כי בגלל הדבר הזה יברכה ה'" - (טו י)

תעשה את זה השנה לכבוד תחילת שנת הלימודים". חשבת וחשבת, ולבסוף החלטתי להישמע לו, אבל אני אכתוב בנושא אחד, שהוא נכון לא רק למנהלי מוסדות, הוא נכון גם לגבי המלמדים עצמם, גם לגבי הורים בבית, חברים בעבודה ולגבי כל אדם באשר הוא, וזה הנושא של נתינת מחמאות המדרבנות את האדם להתקדם, ולהימנע מביקורת שמונעת אותו מכך.

התורה הקדושה מלמדת אותנו בפרשתינו דבר חשוב מאוד: "נתון תתן לו ולא ירע לבבך בתתן לו כי בגלל הדבר הזה יברכה ה' אלוך". מסביר רש"י הקדוש, "כי בגלל הדבר הזה - אפילו אמרת ליתן אתה נוטל שכר האמירה עם שכר המעשה". ומבאר ב"שפתי חכמים" שרש"י מתמקד במילים 'הדבר הזה', מלשון דיבור, הקב"ה יברך אותך אפילו על מה שאתה מדבר, קל וחומר שגם על המעשים הטובים. וכאן אנחנו מגיעים לנושא שלמרות שמדברים עליו הרבה, לעניות דעתי לא מדברים עליו מספיק, היו צריכים לדבר עליו הרבה הרבה יותר: המחמאות. אנשים נוטים להתייחס למחמאות בצורה שונה זה מזה. הן כשהם

בשנה שעברה, לקראת תחילת שנת הלימודים, היתה לנו הזכות לפרסם כאן ב'לקראת שבת', כמה עצות טובות ורעיונות יפים למחנכים בתלמודי התורה, כיצד לפתוח את שנת הלימודים ברגל ימין, כך שיום הלימודים הראשון יהיה באופן כזה שימשוך אחריו את השנה כולה בכיוון יעיל וחיובי.

לאחר שהתפרסם המאמר פנו כמה מנהלי תלמודי תורה, ושאלו אותי אם יש לי רעיונות גם עבורם... אמרתי להם שאני מעולם לא ניהלתי תלמוד תורה, עסקתי בחינוך ילדי ישראל למעלה מעשרים שנה ב"ה, אבל מה אני יכול ליעץ למנהלים בתחום שאין לי שום ניסיון בו?

השיב לי מנהל אחד ואמר לי: אדרבה, חשוב למנהלים לשמוע מהצד של המלמדים. מטבע הדברים מורים והמלמדים לא יכולים לדבר בחופשיות עם המנהלים, כי הם הרי עובדים אצלם וכל הערה יכולה לפגוע ולהעכיר את האווירה, אבל כשאתה מגיע מהצד ואומר את ההערות, אני חושב שהמנהלים יוכלו לשמוע ואפילו לקבל...

האמת שההצעה היתה מאוד מעניינת. במשך שנות שליחותי כמחנך לילדי ישראל היו לי הרבה תובנות ורעיונות. תמיד אמרתי לעצמי, "אם אני הייתי המנהל, הייתי עושה כך וכך...", הנה, ב"ה יש לי במה נכבדה שבה אני יכול להביע את מחשבותי ואולי גם לחולל השפעה כלשהי, למה שלא ננצל את ההזדמנות?

אבל לאחר מכן חזרתי בי, משתי סיבות. קודם כל כי מספר המנהלים אינו גבוה במיוחד, ומדוע צריכים רוב קוראי 'לקראת שבת' לסבול את השיח שלי עם המנהלים על גבי הגיליון שהם מחזיקים בידיהם???

מעבר לכך, מהסיבה שאת כל התובנות שלי לגבי 'איך צריך להיראות ניהול מוצלח', צברתי כמחנך ולא כמנהל. אין לי שום הוכחה שאם המנהלים יעשו כמו שאני חושב, הם יצליחו... אלו רק הגיגים שלא נבדקו ולא נוסו על ידי או על ידי מישהו שאני מכיר, ואם כן אין סיבה להתעסק בהם יתר על המידה...

חלפה מאז כמעט שנה, ואותו מנהל שפגש אותי שוב הציע: "אולי

יש אנשים שכשאתה מחמיא להם הם מסמיקים עד תנוכי אוזניהם ומשתתקים, אחרים מתפתלים בחוסר נעימות, יש כאלו שנוטים לבטל את המחמאה ולהקטין אותה, ויש אנשים בריאים בנפשם ושלמים בדעתם, שמסוגלים לקבל את המחמאה בשתי ידיים פתוחות לרווחה ולומר: תודה רבה על המחמאה, חיממת לי את הלב".

כל דבר אחר, כך היה מקובל שם.

בסיימה של אסיפת ההורים, יצאתי הביתה עייף ומותש. המנהל עבר על ידי, וזרק לי כבדרך אגב הערה: "עמרם! המניות שלך עלו היום!!!".

אנחת רווחה השתחררה ממני, הרגשתי נפלא. מרוצים ממני! איזה יופי! כל הדרך הביתה התאפקתי כדי לא לצעוד בצעדי ריקוד באמצע הרחוב. למחרת בבוקר באתי לעבודה כמו אריה! נתתי לילדים את כל הנשמה שלי, במשך מספר חודשים הרגשתי שהעבודה שלי טובה יותר ואיכותית יותר בזכות המשפט הבודד הזה. כמוכן שכשאתי עבדתי עם יותר ביטחון ויותר התלהבות, ההשקעה ניכרה בצורה טובה יותר על הילדים וממילא הגיעו עוד מחמאות שהעלו אותי על דרך המלך. כל זה בזכות המחמאה הראשונה שניתנה ממך כבדרך אגב, והתניעה את התהליך הזה.

ואני שואל אתכם, אם אותו מנהל היה יודע כמה שמהמחאה שלו יכולה לקדם אותי בעבודה ולקדם את התלמידים עצמם, האם הוא היה נותן לי אותה כבדרך אגב, או שהוא היה יוצא לקראתי בתופים ובמחולות כדי להחמיא לי???

אני לא רוצה לכתוב על הצד השלילי של העניין, אבל רק כדי לסבר את האוזן איך נראה ההיפך מזה אספר עוד מעשה, שגם הוא בדידי הוא עובדא, בחיידר אחר שבו עבדתי. הייתי אומנם מלמד עם ניסיון אבל באותו החיידר הייתי חדש, וכמו בפעם הראשונה גם כאן חיכיתי לראות אם המנהל מרוצה ממני או לא, אבל הוא היה קמצן גדול, לא החמיא לי או למלמדים אחרים.

מקבלים אותן והן בהקשר להענקת מחמאות לזולת. יש אנשים שכשאתה מחמיא להם הם מסמיקים עד תנוכי אוזניהם ומשתתקים, אחרים מתפתלים בחוסר נעימות, יש כאלו שנוטים לבטל את המחמאה ולהקטין אותה, ויש אנשים בריאים בנפשם ושלמים בדעתם, שמסוגלים לקבל את המחמאה בשתי ידיים פתוחות לרווחה ולומר: תודה רבה על המחמאה, חיממת לי את הלב".

אני לא מתיימר להיות פסיכולוג ואין לי שום כוונה לנסות ולהסביר מה הם תהליכי העומק שגורמים לאנשים להגיב כך או כך, אבל אני כן מרשה לעצמי לומר דבר אחד שאני חושב שאין חולק עליו! גם מי שמסמיק, גם מי שמתפתל בחוסר נעימות, גם מי שמנסה להקטין - גם הם נהנים מהמחמאה. אולי הם לא יודו בכך בפה מלא, אולי הם אפילו יטענו שזה ממש לא נכון, אבל משהו בתוכם מתרחב כשהוא מקבל מחמאה. הם לא ישכחו אותה כל כך מהר, אם המחמאה היתה מספיק טובה, היא תלווה אותם כל ימי חייהם!!! גם כשהם יהיו זקנים מופלגים שלא בהכרח זוכרים איזה יום היום - את המחמאה המוצלחת הם יזכרו היטב. היא תיצרב להם בלב ותלווה אותם עד זיבולא בתרייתא.

יבוא מנהל תלמוד תורה או בעל עסק או כל אחד אחר ויאמר לי, נו, מה לי ולמה שהשני יזכור. באת לשכנע אותי לעשות מעשי חסד? בסדר, חלוקת מחמאות זה בהחלט מעשה של חסד, אני חייב לעשות אותו דווקא עם המלמדים שעובדים אצלי בתלמוד התורה? אני יכול לתת מחמאות למי שיושב לידי בבית הכנסת, אני יכול לתת מחמאות להורים של ילדים שלומדים אצלי בת"ת, או לנהג שלי שלוקח אותי במסירות למחוז חפצי בכל עת שאני מבקש ממנו... למה דווקא למלמדים?

התשובה היא שהוא צודק, צריכים לתת מחמאות לכולם. אבל אם יש שכל בקדקודו, הוא יחפש הזדמנויות כדי להחמיא למלמדים שלו, שבלעדיהם ה'חיידר' שלו לא אותו דבר! ולא רק בגלל חסד או בגלל הכרת הטוב, אלא זה פשוט עניין של כדאיות. אתה רוצה למלמדים מוצלחים? תחמיא להם!

ואני אספר לכם סיפור שממש בדידי הוא עובדא!

היה זה בפעם הראשונה שנהייתי מלמד תינוקות. נכנסתי תחילה כממלא מקום, ובסופו של דבר המילוי מקום הזה התארך והפך לקבוע. באמצע היו כמה חודשים של אי ודאות, לא ידעתי אם המנהל מרוצה ממני או לא, כל בוקר באתי לעבודה בחשש גדול ועם לחץ נורא ואיום, כן מרוצים או לא מרוצים ממני?

מאוד רציתי להצליח במלאכת הקודש הזאת, כי הבנתי שאני איאלץ לשלוח ידי במקצוע כלשהו לפרנסה, ורציתי מאוד שזה דווקא על ידי זיכוי הרבים.

אחרי תקופה הגיעה אסיפת הורים. באו ההורים, ראו את האברכצ"ק הצעיר שנהיה המלמד של הילד שלהם בגלל שהמלמד הוותיק שאמור היה ללמד אותם נאלץ לפרוש במפתיע, כולם בחנו אותי מכף רגל ועד ראש בניסיון להעריך מה אני 'שווה', ולאחר מכן נכנסו לחדר המנהל כדי לשוחח גם איתנו לשמוע את ההתרשמות שלו ולהעיר את ההערות שלהם על המלמד או על ההסעה או על

כשהתקרבה אסיפת ההורים הייתי מתוח, קיוויתי מאוד שההורים יבואו ויגידו עלי דברים טובים, סוף סוף אקבל אישור שמרוצים ממני במקום העבודה החדש.

הגיעה אסיפת ההורים, הם באו והלכו, נכנסו למנהל ואמרו מה שאמרו. כשהסתיימה אסיפת ההורים כבר לא יכולתי להתאפק, דפקתי על דלת המנהל ושאלתי אותו: "נו... מה אומרים ההורים???" מרוצים ממני?."

המנהל השיב לי ביבושת שהוא עוד לא יודע

המנהל השיב לי ביבושת שהוא עוד לא יודע. הוא רשם הכל בקלסר שלו, שאני איכנס אליו מחר בצהריים ונעבור ביחד על כל ההערות כדי לבדוק מה ההורים אומרים.

אין צורך לתאר את ההרגשה שלי באותו לילה וביום המחרת עד לפגישה הגורלית עם המנהל. ישבנו שם, הוא פתח את הקלסר וקראנו ביחד את ההערות. אבא א' אומר שהמלמד הרב בינעט הוא מחנך משכמו ומעלה ורואים שהילד הולך בשמחה לחיידר כל בוקר. אבא ב' אומר שהרב'ה בינעט הוא ממש מלמד מצוין, מאוד מרוצים ממנו. אבא ג' אומר שאשתו ביקשה ממנו למסור למנהל באופן אישי שהם מאוד מרוצים מהמלמד החדש והוא ממש עושה את עבודתו נאמנה. אבא ד' מספר שהבן שלו מאוד שמח ללכת כל בוקר לחיידר, הוא לא יודע למה אבל אולי זה בזכות המלמד החדש...

כמובן שגם ביקורת לא נעדרה, היה אחד שאמר שצריכים אולי להגיד לי להחליף מקומות בכיתה כי הבן שלו נמוך וישב מאחורה, ולא נעים לו לבקש ממני ועוד כמה הערות נקודתיות.

סיימנו לקרוא את כל התגובות של ההורים עלי, והמנהל אומר לי: "טוב אני רואה שב"ה ההורים מרוצים פחות או יותר, אין הערות מיוחדות. בסדר..." הוא סגר את הקלסר, ואני הבנתי שהפגישה הגיעה אל סיומה...

יצאתי משם ברגשות מעורבים. קודם כל רווח לי, לפני כן חשבתי שהוא קיבל עלי ביקורת לא טובה והייתי בלחץ גדול, ב"ה הלחץ ירד אני מבין שהביקורת היתה טובה. אבל הוא לא אמר לי מילה טובה אחת! קיבלתי כאלו שבחים ומחמאות ומה המנהל אומר לי: "ההורים מרוצים פחות או יותר".

הייתי צריך להתחזק ולהתאמץ מאוד מאוד כדי שהיחס הזה לא יפגע בעבודה שלי. ואני שואל אתכם שוב, לא חבל??? עבדת קשה, הקמת חיידר בעשר אצבעות, בנית בניין עם כיתות מרווחות, מיזוג אוויר, ריהוט, קישוטי כיתה. יש גג שמנקה ומסדר את החצר כדי שיהיה לילדים נעים לבוא בבוקר לחיידר, הלכת לחפש וגם מצאת מלמדים טובים ומצלחים, על כך אחד מהם ביררת כאילו זה שידוך לבן היחיד שלך, אתה משלם להם משכורות כל חודש, עשית כל מה שצריך כדי שיהיה לך החיידר הכי מוצלח בעולם.

כל כך קשה לך להוציא מהפה מחמאה? כל כך קשה לך לטפוח למלמד על השכם ולומר לו: "יופי, אתה עושה עבודה טובה?". את ה'מכה בפטיש' הזה אתה לא מסוגל לעשות, ועל ידי כך אתה פוגע בתוצאות ובתנובה, למרות כל ההשקעה העצומה שהשקעת. לא חבל???

סיפר לי חבר שעובד שנים רבות כמלמד, שבשנה הראשונה שלו בעבודה, היה לו סיפור מעניין. וכך הוא סיפר:

בתקופה הראשונה היה לי די קשה עם משמעת. הילדים מאוד אהבו אותי ואני אהבתי את העבודה ואת התלמידים, אבל דווקא בגלל שהייתי כזה נחמד ואהוב, הם הרשו לעצמם להפריע קצת, ואני לא היה לי לב להעניש ילדים בחומרה, כך שההפרעות לפעמים יצאו קצת משליטה.

באחת הפעמים סיימנו פרק במשניות, והילדים חגגו את הסיום בפרץ של שמחה. הם דפקו על השולחנות, חלקם בפראות, היו כמה שצרחו, ואני דווקא איפשרתי להם. למה לא? שיוציאו את המרץ כמה דקות, יירגעו ונמשיך לפרק הבא בהתלהבות. לא ראיתי בזה כל פסול.

והנה אני שם לב שכמה ילדים מסמנים לי משהו עם היד ועם העיניים, הם מסמנים לי לכיוון הדלת שהיתה סגורה. אני מנסה להבין למה הם רומזים ולמה הם לא אומרים את זה בצורה ברורה, ואז קלטתי שהם מסמנים לי שהם רואים מהחלון של הכיתה שהמנהל עומד מאחורי הדלת ומקשיב למה שקורה בפנים.

הרגשתי שהדם מתרוקן מגופי. נתפסתי בקלקלתי! אני נותן לילדים לחגוג באמצע השיעור בצורה לא מקובלת, והמנהל שיודע עוד קודם לכן שהמשמעת אצלי קצת רופפת, מקבל עכשיו המחשה מה קורה כשמחזיקים כזה מלמד בחיידר.

ניסיתי לחשוב מה אני יכול לעשות? להשתיק עכשיו את הילדים בגלל שהמנהל עומד בחוץ? זה לא חינוכי ולא מקצועי, זה משדר להם חולשה נוראה של המלמד, וגם חוסר אמינות, כאילו אני מרמה את המנהל יחד איתם. לא בא בחשבון.

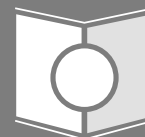
אמרתי לעצמי, שיחגגו הלאה. אם ייכנס המנהל אני אקבל אותו בחיוך, ככל שאצליח לחייך, ואסביר לו שאנחנו חוגגים סיום של פרק משניות.

לא מתאים לו? שיגיד לילדים שזה לא מקובל. מה אני יכול לעשות? בתוכי התחוללה סערה של ממש, אבל הצלחתי לשמור על ארשת פנים שלווח, ישבתי בשקט מתוח עד שהילדים נרגעו, ואז אמרתי להם: "יופי ילדים, שמחנו בשמחת התורה. אבל איך אנחנו יכולים לדעת אם זו באמת שמחת התורה או שסתם השתוללנו? זה תלוי איך ממשיכים מכאן, אם עכשיו נמשיך ללמוד בשמחה והתלהבות, אות היא שהשמחה היתה שמחה של תורה. אבל אם חלילה ההשתוללות הזאת תגרום להסחת דעת מהלימוד שאחריה, סימן שזאת לא שמחה כשרה..."

כמובן שאחרי כזאת הקדמה כל הילדים שקעו בלימוד משניות, גם אני שקעתי בלימוד יחד איתם, אמרנו את המשנה ביחד, הסברתי אותה, ושוב אמרנו כולם ביחד בקול גדול ובניגון נפלא. שכחתי שבכלל היה את הסיפור עם המנהל.

אחרי חמש דקות המנהל נכנס לכיתה...

התברר לי למפרע שכל הזמן הזה הוא עמד שם, חיכה וחיכה עד שמצא את הזמן הנכון להיכנס לכיתה כדי לגרום לי להרגיש טוב

ואז התחלתי להתבלבל...

זה קרה לפני כשבועיים.
מישהו שאל אותי מה לומדים עכשיו ב'דף
היומי בהלכה' ב'דרשו', וענית שבדיוק עכשיו
מתחילים הלכות 'נטילת ידיים'.

הוא אמר לי אשאל אותך שאלה:

מה יעשה אדם שכשהוא נטל ידיים לסעודה
כיוון את כל פירוש המילים בברכת נטילת
ידיים אבל לפני ששפך את המים לא כיוון
לאיזו מטרה הוא נוטל ידיים, מה הוא יעשה
עכשיו:

1. שיטול ידיים מחדש
2. שיטמא את ידיו ויטול ידיים שוב בלי ברכה
3. לא צריך לכוון בכלל בנטילה
4. האמת, שזו מחלוקת ראשונים גדולה

**התחלתי להתבלבל... ואני בכלל לא
ידעתי שצריך לכוון משהו כשנוטלים
ידיים לסעודה..**

אל תתבלבלו...

הצטרפו אלינו לעשרות אלפי לומדי הדף
היומי בהלכה שהתחילו עכשיו הלכות
'נטילת ידיים' וגם אתם תדעו שצריך לכוון
'לנטילה המכשרת לאכילה'

הוא אמר לי, "אני ראיתי בעיניים שלי שכל העולם היהודי נמחק.. אני למדתי בישיבת בקלצק, היה לנו שם ראש ישיבה קראו לו הרב שך, איזה רבי הוא היה. שאלנו אותו: ר' מוישה, אתה מדבר על רבי אליעזר מנחם מן שך???" הוא אמר כן, ה' יקום דמו... אמרנו לו, למה אתה אומר ככה? הרב שך חי וקיים, יש לו ישיבה ענקית, ישיבת פוניבז'... יש לו אלפי תלמידים!!!"

גבאי הצדקה ופעיל הקירוב הרה"ח ר' יוחנן בריזל על הקבלה הטובה ביותר שיכול אדם לקבל עצמו בחודש אלול

אליעזר (לייזר) רוט

לקראת ימי הרחמים והסליחות, פנינו לגבאי הצדקה ופעיל הקירוב רבי יוחנן בריזל, שבמשך עשרות שנים קירב לב בנים על אבותם באוקראינה ובמקומות נוספים בעולם, וביקשנו לשמוע ממנו על בעלי תשובה ועל הדרך שבה יכול אדם לעורר את עצמו ואת אחרים לתשובה.

"אחת השאלות הגדולות שכל אדם צריך לשאול את עצמו היא, האם אני עושה את מה שאני עושה מתוך רצון אישי, או בגלל השפעה חברתית", אומר הרב בריזל, "צריכים לדעת שאין אדם שחסין מפני השפעה חברתית, לא בכדי אומר הרמב"ם שמי שלא מצא מקום לגור בין יהודים יראי שמים שישפיעו עליו לטובה, מוטב שילך להתגורר לבד במדבר ולא במקום יישוב, ובלבד שלא יושפע לרעה משכניו הרעים.

"אבל עם כל זאת, יש אנשים שמושפעים מאוד מאוד מהחברה, ויש אנשים שההשפעה של החברה עליהם פחותה יותר, ואני אספר לכם על שני אנשים מאוד מעניינים, מה שיפתח את העיניים בעניין הזה.

"כשהגענו לאוקראינה, לאחר נפילת מסך הברזל, והתחלנו לפעול שם לקרב יהודים לאביהם שבשמים לאחר יובל שנות קומוניזם ובולשביזם, פגשנו בעיקר יהודים שלא ידעו מחייכון ומזימיון. הם לא ידעו לקרוא א' ב', על אחת כמה וכמה שלא היו להם מושגים לגבי שבת, כשרות ועוד.

"היו יהודים יותר מבוגרים שכן זכרו קצת את העולם שלפני המהפכה הקומוניסטית, אבל בעיר שפיטובקה פגשנו יהודי בשם מישה, קראנו לו ר' משה. היינו מנסים לקרב אותו לתורה ויהדות, אבל הוא הגיב באדישות. הוא צחק עלינו, וראינו שהוא ידע לא מעט גמרות, משניות הלכות שונות. הוא לא היה עם הארץ בכלל, אבל רחוק מאוד משמירת מצוות רח"ל.

"יום אחד תפסתי אותו ואמרתי לו ר' מוישה, תסביר לי. מה יש לך? למה אתה כל כך לא מתלהב מתורה ומצוות. מישהו עשה לך רע

בישיבה? הראש ישיבה העליב אותך? בחיידר המלמד הרביץ לך מדי חזק? למה אתה כל כך מתעקש לדבוק בכפירה של סטאלין ולא בתורת ישראל? תסביר לי את עצמך!!!
"הוא כמעט בכה. "הכל נשרף", הוא אמר לי, "אני ראיתי בעיניים שלי שכל העולם היהודי נמחק, כולם כולם כולם, אף אחד לא נשאר. אני למדתי בישיבת בקלצק, היה לנו שם ראש ישיבה קראו לו הרב שך, איזה רבי הוא היה, איך למדנו אצלו! אבל מה נשאר? לא נשאר כלום...".

"שאלנו אותו: ר' מוישה, על מי אתה מדבר, על רבי אליעזר מנחם מן שך???" הוא אמר כן, ה' יקום דמו...
"אמרנו לו, למה אתה אומר ככה? הרב שך חי וקיים, יש לו ישיבה ענקית, ישיבת פוניבז'... יש לו אלפי תלמידים!!!".

"ר' מוישה הסתכל עלינו בעיניים קרועות לרווחה ואמר: "מה אתם מדברים שטויות. איפה יש ישיבה עם אלפי תלמידים, אני ראיתי

אותו ר' זישא סיפר לי שהוא לא אכל בשר כבר למעלה מחמישים שנה, כי לא היה לו בשר כשר. כמובן שהשתדלתי לדאוג לו ומאז הייתי משתדל מאוד לשלוח לו בשר כשר לפני כל חג.

יותר מחמישים שנה הוא שמר תורה ומצוות בסתר, לבדו, בלי אף אחד.

"הגעתי אליו הביתה וראיתי אותו יושב עם טלית ותפילין שהיו לו עוד מלפני תחילת העידן הקומוניסטי. היה לו סידור, היו לו מחזורי תפילה, ועוד כמה ספרי קודש בודדים.

"היהודי הזה, ר' זושא, היה כבן ארבעים כשירד מסך הברזל הקומוניסטי. הוא היה יהודי חסידי שורשי, כמדומני שהוא השתייך לחצר הקודש טשורטקוב, ובמשך עשרות שנים שמר לבד על התורה ומהצוות מתחת לעינו הבולשת של המשטר הבולשביקי.

"כשאנחנו הגענו לשם הוא כבר היה בן למעלה מ-90, אולי אפילו 95. הוא לא בא לבית הכנסת בגלל גילו המופלג, אבל היה יושב בבית קרוב לחצי יום מעוטר בתפילין ועטוף בטלית, מתפלל, לומד, ומקיים אורח חיים יהודי לכל דבר. הוא אפילו הקפיד לחגור את עצמו בגארטל לפני התפילה, וסיפר לי שלאורך שנים הוא לומד 'אור החיים' הקדוש מדי יום חמישי בערב, כפי שהורגל לפני המשטר הקומוניסטי, להשתתף בשיעור 'אור החיים' מדי ליל שישי."

"אותו ר' זישא סיפר לי שהוא לא אכל בשר כבר למעלה מחמישים שנה, כי לא היה לו בשר כשר. כמובן שהשתדלתי לדאוג לו ומאז הייתי משתדל מאוד לשלוח לו בשר כשר לפני כל חג.

"אבל אז נכונה לי הפתעה מאוד מאכזבת. כשהתקרב יום כיפור, הבנתי שר' זישא הצדיק, מתכוונן להגיע לבית הכנסת במכונית. יש לו מישהו שיקח אותו ברכב, כי בגילו המתקדם הוא לא יכול לצעוד רגלית.

"אני לקחתי את זה מאוד קשה. יהודי ששמר ככה על המסורת כל כך הרבה שנים, יסע ברכב ביום כיפור? איך זה ייתכן?"

"דיברתי על זה עם אחד הרבנים שלייו את הפרויקט שלנו, והוא אמר לי שזה מאוד פשוט: "הוא זוכר את ההלכות של סוס ועגלה, והוא יודע שאסור לרכב על סוס ועגלה בשבת וביום כיפור. אבל כשהוא היה בסביבה יהודית, עוד לא היו מכוניות באוקראינה, איך הוא אמור לדעת שאסור לנסוע ברכב?"

את הכל נשרף ונחרב. בכל אוקראינה וליטא ופולין בכל אירופה לא נשארה ישיבה אחת. למה אתם מספרים לי סיפורים כאלו לא נכונים?"

"התחלנו לשכנע אותו, פתחנו לו את העיניים. הסברנו לו שבזמן שהוא היה כאן מאחורי מסך הברזל, בחלקים האחרים של העולם היהדות פרחה ושגשגה, אלפי ישיבות תלמודי תורה, כוללי אברכים, רבנים וגדולי תורה. הרב שך הוא אחד המנהיגים החשובים ביותר."

"הדברים חוללו מהפך עצום בלבו של ר' מוישה. הוא מאוד התרכך, וביקש שנביא לו תפילין להניח. אט אט הוא החל להתקרב ליהדות, הבאנו לו ספרים, והוא פשוט התחיל ללמוד גמרא, ספרי הלכה, ספרי מוסר. כל מה שהוא למד פעם התעורר אצלו.

"אחרי יותר מחמישים שנות נתק מיהדות, חמישים שנה שבהם היה מנותק באופן מוחלט מהתורה ומשמירת המצוות, הכל התעורר מחדש.

"בתוך זמן קצר הוא התחיל למסור שיעורים ליהודים המקומיים, הוא היה מגיע יום יום לבית הכנסת להתפלל שחרית מנחה וערבית, והיה מוסר שיעורים ברוסית. הוא גם היה מעודד את המקומיים לבוא לשיעורים, לבוא לבית הכנסת. הוא היה תופס נערים צעירים, יהודים שהיו רחוקים מיהדות, והיה משכנע אותם, תבואו לשמוע שיעור, בואו תראו כמה טוב ללמוד תורה, לשמור מצוות, להניח תפילין. היהודי הזה שעד לא מכבר היה מנותק לחלוטין ולא הסכים לשתף איתנו פעולה, הפך להיות פעיל קירוב בעצמו.

"אחרי תקופה הוא עלה לארץ, תחילה התגורר באופקים, לאחר מכן התגלגל בכמה תחנות נוספות ובסוף ימיו התגורר בירושלים. הוא אמר לי כל הזמן שננסה לקרב גם את הבת שלו ואת הנכדה שלו שעלו איתו לארץ, אבל לצערי לא כל כך הצלחנו בכך.

"באחת הפעמים לקחנו אותו לרב שך שכבר היה אז זקן מופלג. הרב שך לא זכר אותו, אבל הוא התווכח עם הרב שך באיזה צד של השולחן, הוא, הרב שך היה יושב, וכמו כן הוא הזכיר את השמות של מי שלמד איתו בחברותא, ואת חלקם הרב שך אכן זכר.

"זה סיפורו של אדם שהיה בחור טוב בישיבה, הוא היה מצוין, למד עם כל הרצינות והיו לו גם כישרונות והוא זכר את שלמד לאורך עשרות שנים. אבל כשהוא נשאר לבד, בלי חברים, הוא התרחק והתנתק, ומזה אנחנו רואים עד כמה חשוב לאדם להיות בחברה טובה.

"כי גם מי שהוא יהודי טוב, מלא בתורה וביראת שמים, אם הוא מנותק מחברה טובה, עם הזמן הכל מתחיל להתעמעם, על אחת כמה וכמה אם הוא נמצא בחברה רעה ומוקף בחברים רעים שמשפיעים עליו לרעה חלילה וחס."

"לעומת זאת אני זוכר גם מקרה אחר, מפעים ומדהים לא פחות, ואפילו יותר. היה זה בעיר טרנופול. שם מצאנו יהודי אחד, שמשך

אני נזכר בביקור קצר שעשיתי בלונדון לפני כמה שנים. אחד ממכרי לקח אותי לראות את 'משמר המלוכה' המפורסם, הנהוג מאות שנים באנגליה. הרי כך אומרים חז"ל: "לעולם ישתדל אדם לרוץ לקראת מלכי ישראל, ולא לקראת מלכי ישראל בלבד אלא אפילו לקראת מלכי אומות העולם, שאם יזכה - יבחין בין מלכי ישראל למלכי אומות העולם".

מאוצרותיו של רבי אליעזר טורק שליט"א

וְאִמְרַת אֲשִׁימָה עָלַי מֶלֶךְ (וי"ד)

שענינה קבלת עול מלכות שמים. האם אכן מקבלים אנו על עצמנו עול מלכות שמים? ידוע שאבי תנועת המוסר, מרן רבי ישראל סלנטר זצ"ל, היה אומר שהאדם יכול להמליך את הקדוש ברוך הוא על ארבע רוחות השמים ושבעה רקיעים ואף על כל העולמות כולם, ורק נקודה אחת קטנה הוא שוכח - להמליך את הקדוש ברוך הוא על עצמו, לקבל עליו עול מלכות שמים... ובאמת, התחזקות בפרט זה של קבלת עול מלכות שמים כראוי, יש בה גם כן הכנה גדולה לקראת עבודת המלכויות, שהיא עיקרו של יום ראש השנה".

רבי מיכל מוסיף ומספר שם, כי פעם ישבו חבר תלמידים אצל הגאון הצדיק רבי ליב חסמן זצ"ל, משגיח ישיבת חברון ובעל ה'אור יהל', והוא פנה אליהם ואמר: "שימו לב, אני אקרא בפניכם קטע מהסידור, ואתם תאמרו לי מה החסרת". הוא פתח את הסידור וקרא מברכות קריאת שמע: "וכולם מקבלים עול מלכות שמים זה מזה", ומיד שמו השומעים לב שהוא דילג על התיבה: "וכולם מקבלים עליהם".

"זה מה שרציתי לשמוע!", הפטיר רבי ליב, והוסיף: "ובאמת תמיד קשה לי, לצורך מה ראו להוסיף כאן את תיבת 'עליהם'? וכי חסר משהו בתוכנו של הנוסח כפי שקראתי בפניכם?"

"כך", סיים רבי מיכל, "ביקש רבי ליב להמחיש את ההדגשה שעיקר התכלית בפרשת קריאת שמע היא, שכל אחד יקבל על עצמו עול

אני נזכר בביקור קצר שעשיתי בלונדון בירת אנגליה לפני כמה שנים. אחד ממכרי לקח אותי לראות את 'משמר המלוכה' המפורסם, הנהוג מאות שנים באנגליה לכבוד המלכות. הרי כך אומרים חז"ל (ברכות ט, ב): "לעולם ישתדל אדם לרוץ לקראת מלכי ישראל, ולא לקראת מלכי ישראל בלבד אלא אפילו לקראת מלכי אומות העולם, שאם יזכה - יבחין בין מלכי ישראל למלכי אומות העולם".

ואכן, מאד התפעלתי מההתלוצה המסורתית של חיילי המשמר שכולם - ללא יוצא מן הכלל - מצייתים להוראות כאחד, בלי שום נסיון לשנות אפילו בתזוזת יד קטנה. גם המנגנים בכלי הזמר מבצעים את אומנותם שוה בשוה. בזמן שהטקס מחייב את חיילי המשמר לעמוד ולא לזוז, הם אכן עומדים בלא ניע ממש עם כל התלבושות וקישוטי המלכות שעליהם, עד שניתן לחשוב שאלו פסלים בצורת אדם...

קיבלתי אז קצת מושגים על 'מלכות'. מלכות פירושה ציות ללא עוררין! ביטול כל היישות אל המלך! הקפידא על עם ישראל בתקופתו של שמואל הנביא היתה איפוא על כך שהם לא הבינו זאת.

אם כך הקפידה התורה במלך בשר ודם, מה נאמר בבואינו לקבל את עולו של מלך מלכי המלכים, הקדוש ברוך הוא? בזמן אותו טקס באנגליה חלפה בליבי הרגשה, שהלוואי ואנו נקבל כך עול מלכות שמים - נרגיש בחוש את מציאותו ומלכותו יתברך בעולם, ולא נזיז יד ורגל שלא ברצונו. אם אין המצב כן, הרי שבהכרח חסר לנו בהכרת המלכות!

הדברים הללו מאד נוגעים לחודש אלול בו אנו נמצאים. אנחנו הרי מנסים ככל יכלתינו להכין את עצמנו לעבודת יום הדין, בה חלק מרכזי הוא ה"מלכויות" וקבלת עול מלכות שמים עלינו באמת ובתמים.

אני רוצה לקרוא קטע קצר מתוך ספר 'תפארת אדם', שחיברו אדם גדול מאד, הגאון רבי מיכל שלפוברסקי זצ"ל, ראש ישיבת 'תפארת צבי'.

כה הוא כותב: "פעמיים בכל יום קורין אנו פרשת קריאת שמע,

מלכות שמים".

ידידי הגאון רבי זונדל שטרן שליט"א, רב קהילת 'פרושים' בשכונת רמת שלמה ור"מ בישיבת קמניץ בירושלים מספר, כי כאשר היה ילד הוא נכנס פעם לבית מדרשו של האדמו"ר הצדיק בעל ה'חלקת יהושע' מביאלא זצ"ל, שהיה עובד השם גדול וגדולי ישראל שיחרו לפתחו לשמוע ממנו דברי אמונה ויראה.

הרבי הבחין בו וסימן לו להתקרב אליו. הילד ניגש ונעמד מול הרבי ביראת הכבוד, והרבי שאלו במאור פנים ובאהבה: "אמור לי ילד חביב, קראת היום כבר קריאת שמע?" והילד השיב מיד בחיוב: "כמובן שכן".

"ומה כיוונת בפסוק ראשון?" שאל הרבי שוב, והילד השיב: "מה שכתוב בשולחן ערוך לכזין - שהקדוש ברוך הוא מלך על השמים והארץ, ועל ארבע רוחות העולם..."

"וזה הכל?", הגיב הרבי לעומתו, והמשיך לומר בחיבה מיוחדת: "הרי דבר ראשון זה לקבל על עצמך עול מלכות שמים! פירושו, לקבל מרות, לוותר, להתגבר - בגלל רצון השם. בכל נקודה, בכל מצב ובכל מפנה בחיים לזכור אותו ולקיים את רצונו, וזוהי קבלת עול מלכות שמים!"

דודי ראש הישיבה, הגאון רבי אריה פינקל זצ"ל, שימש עשרות שנים כשליח ציבור בהיכלה של ישיבת מיר בירושלים. תפילתו הנרגשת היתה לשם דבר, בהשתפכות הנפש ממש, ולאורך השנים שמעו אותו אלפי תלמידים.

בנו הגאון רבי בנימין פינקל שליט"א, מראשי ישיבת מיר, אמר לי פעם כי מן הסתם יש תלמידים ששמעו את רבי אריה שנים רבות, ויכולים לחקות ולהעתיק את נוסח תפילתו. "אבל יש קטע אחד", אמר רבי בנימין, "שלא שייך להעתיק אותו, כי אף פעם הוא לא אמר אותו עם ניגון. זהו הקטע של 'מלוך על כל העולם כולו בכבודך'. אבא היה אומר זאת כל פעם בקול שנמכר וחונק מדמעות... לא היתה שם כל מנגינה ששייך להעתיקה..."

רבי אריה, שהיה כולו לב, המה בבכיה בהתחננו שמלכות שמים תוכר בעולם. כך נראית עבודת מלכויות של צדיקי הדור!

בחודש הרחמים והסליחות, העבודה שלנו היא להתכונן לקראת עבודת המלכויות בראש השנה ולקבל על עצמנו עול מלכות שמים. בבסיסה של מלכות שמים - מונחת הבנה והכרה, כי אנחנו נמצאים כאן בשביל להיות כפופים לו יתברך ולציית לתורתו ולקיים רצונו.

תגובת הרב מערלוי לתכולת הכוס שנשפכה על הרצפה

בספר 'ארץ חמדה' מובא משל נפלא מהמגיד מדובנא זצ"ל, משל שמחזק ומחדד את הנקודה הזו של עול מלכות שמים:

היה פעם מלך גדול ורב חסד ששלט על עשרות ארצות, והצליח להשליט את מלכותו על כל המדינות הללו בצורה מיוחדת. כיון שהיה טוב ומיטיב לנתיניו, היו כולם נאמנים לו, שילמו את מיסיהם כחוק וקיבלו עליהם את מלכותו בהכנעה גמורה, עד שהיה לאחד מן

המלכים האיתנים והחזקים בעולם.

באחד הימים, הובא לידיעתו של המלך, כי במדינה פלונית באיי הים הנמצאת בקצה גבול מלכותו, התפתח איזשהו מרד נגדו. נציגי התושבים שם לא יצרו עמו קשר כבר זמן רב, והאחראים על גביית מיסי המלך דיווחו כי חלק ניכר מן הנתינים באזור חדלו מלשלם את חובותיהם.

כשליט רב עוצמה החליט המלך שהוא יורד לשטח בכבודו ובעצמו, להשיב את הסדר והשליטה על כנם. אך החליט שקודם לכן הוא ישלח קבוצה מיוחדת של חוקרים חשאיים שיעשו עבודת שטח מקיפה לפני בואו, יחקרו אחר כל תושבי המקום מה רמת נאמנותם למלך, וידווחו על כל התנהגות והתנהלות שחורגת מן הרגיל עד לפרטי הפרטים.

השליחים עשו מלאכתם נאמנה, ולאחר תקופה קצרה הגישו לארמון המלוכה דין וחשבון מפורט מאין כמותו. בו נכתב על כל משפחה ומשפחה מתושבי אותה ארץ, מה הם מעשיהם ודעותיהם לטוב ולרע.

כבר למחרת יצאה הודעה מטעם המלך, כי הוא עתיד להגיע לאזור ולהשליט בו את הסדר שאבד. בהודעה הובהר, כי המלך רואה בחומרה את הניסיון לפרוק את עולו, והוא מצפה כי ראשי הקהלה והשליטים המקומיים יספקו לו הסברים נאותים על הנעשה אצלם. אולי, אם ימצאו חן בעיניו, יוכל להקל בדין ולראות מה ניתן לעשות עבורם, כל אחד לפי מעשיו.

ברשימות שהוגשו למלך על ידי שליחיו היסודיים, חולקו אנשי אותה ארץ לארבעה סוגים: בקטגוריה הראשונה סווגו האנשים הישרים שלא עשו כל עוול, והינם תמימים וישרי דרך אשר לא העלו על דעתם למרוד במלך. בנוסף, הם מסודרים בחיים עם פרנסה, בית, בריאות וכדומה, ואינם צריכים לבקש מן המלך שום בקשה מיוחדת. תחת הסוג השני, נרשמו האנשים שאמנם גם הם לא עשו מאומה ואין עליהם כל טענה, אך מכל מקום יש לצפות שינצלו את ביקור המלך כדי לבקש ממנו בקשות מיוחדות; לזה יש ילד חולה וזה פוטר מעבודתו, לפלוני נשרף הבית ולחברו נשטפו השדות עקב נהר שעלה על גדותיו, כל אחד וצרתו הוא, וכפי הנראה צפויים הם להגיע לפני המלך לבקש ולהתחנן לעזרתם.

הסוג השלישי, כלל את האנשים שאכן מרדו במלך וזלזלו בשלטונו. מצבם לא היה פשוט כלל, אולם חוץ מן הענין הזה - הכל זרם אצלם על מי מנוחות והם לא היו זקוקים לדבר מה מהמלך.

הסוג הרביעי היה קשה מכולם. הוא כלל את האנשים שאכן העלימו מס ורימו את המלך, אבל לא זו בלבד, אלא שהם עוד צריכים טובות רבות מן המלך, מאחר ומצבם המשפחתי והכלכלי לא היה שפיר כלל.

נקל יהיה לנו לתאר לעצמנו, כיצד מרגישים אנשי אותה ארץ לקראת ביקורו של המלך:

מי שנמנה על הסוג הראשון היה שאנן וטוב לב, שכן אין לו מה לחשוש כי הוא לא חטא מאומה, וכן אין לו צורך להתחנן עליו לפני המלך. אלו המסווגים בקטגוריה השניה מתרגשים יותר - אין להם

תורמים לארגון 'אחינו' ומקבלים מתנת
**המבצע
הגדול
לחודש
אלול**
ואם שואלת עיני

מסלול
גולד

תרום 26 ש"ח לחודש
למשך 14 חודשים
סך כל התרומה 364 ש"ח

ומקבלים במתנה

סט 'משנה ברורה'
כריכה רכה מהדורת כיס

שו"ע 'דרשו' כרך ט'

שו"ע 'דרשו' כרך י'
הכרך החדש!

ספר המפתח
על 'משנה ברורה'

ספר 'דרש דוד'
על התורה 3 כרכים

שווי המתנה בחנויות 756 ש"ח

מסלול
פרימיום

תרום 24 ש"ח לחודש
למשך 13 חודשים
סך כל התרומה 312 ש"ח

ומקבלים במתנה

סט 'משנה ברורה'
6 כרכים כריכה קשה

ספר המפתח
על 'משנה ברורה'

ספר 'דרש דוד'
ימים נוראים

שווי המתנה בחנויות 518 ש"ח

מסלול
רגיל

תרום 24 ש"ח לחודש
למשך 12 חודשים
סך כל התרומה 288 ש"ח

ומקבלים במתנה

סט 'משנה ברורה'
6 כרכים כריכה קשה

ספר 'דרש דוד'
ימים נוראים

שווי המתנה בחנויות 455 ש"ח

להצטרפות וקבלת המתנות 02-5609000

אז בנדריים פלוס

נכנסתי אל מרן הרב אלישיב זצוק"ל והרציתי לפניו את משנתי, יצאתי חבול. אמר לי: "הרב מרגלית, מה זה לדעת מסכת אחת? צריך לדעת את הש"ס כולו". לאחר מכן ניגשתי למרן רבי חיים קניבסקי זצוק"ל. חששתי, מה אומר וכיצד יגיב. זכורני, עמדנו מתחת כולל הזון איש, עכשיו הייתי זהיר מאד בדברי...

רב העיר כרמיאל הגאון רבי אברהם צבי מרגלית שליט"א על להיות 'מרא דמסכתא'

וְבָאתָ אֶל הַכֹּהֲנִים הַלְוִיִּם וְאֶל הַשֹּׁפֵט אֲשֶׁר יִהְיֶה בַּיָּמִים הָהֵם (יז ט)

"רבי חנניה בן עקשיא אומר: רצה הקדוש ברוך הוא לזכות את ישראל, לפיכך הרבה להם תורה ומצוות. שנאמר [ישעיה מ"ב, כ"א]: 'ה' חפץ למען צדקו יגדיל תורה ויאדיר' [מכות כ"ג, ב']. ידוע שזו האימרה היחידה של רבי חנניה בן עקשיא המוזכרת במשנה.

יש לציין שמצאנו אימרה נוספת של תנא זה, בתוספתא [שקלים פרק ג', הלכה י"ז-י"ח]: מכל מקום, מענין שלמרות שכאמור רבי חנניה בן עקשיא אינו מהתנאים הידועים ביותר, אימרתו הינה אחת המפורסמות ביותר. היא נאמרת תמיד אחרי הלימוד, ואחריה אומרים קדיש.

מדוע זכתה האימרה "רצה הקדוש ברוך הוא לזכות..." לפרסום שכזה?

אם היו מתיעצים עימנו כיצד ניתן לזכות אותנו, שנגיע למצב שנהיה כולם במצב חיובי, מצב של 'תרת-זכות', היינו אומרים, שהדרך היא 'לשחרר לחץ', הפחתת עומס המצוות והאיסורים המוטל עלינו. הלא יש תרי"ג מצוות דאורייתא, ועוד מספר רב של מצוות דרבנן, תקנות, סייגים והגבלות.

אם רוצה הקדוש ברוך הוא לזכות את ישראל, שיתן לנו עשר מצוות 'ליט', נחמדות, חביבות, השוות לכל נפש, כגון: הדלקת נרות שבת, אכילת פירות בט"ו בשבט, סעודת פורים וכדומה, כך היה כל עם ישראל כאחד מקיים את כל מצוות ה' בהידור ובשמחה.

אבל "לפיכך הרבה להם תורה ומצוות"?! לכאורה, אדרבה, הדבר רק גורם לנו שלא לקיים את מצוות הבורא כראוי, הרי קשה עד מאוד לקיים מצוה אחת בשלמות, לא כל שכן, כאשר יש לנו רבות רבות כאלו!

קיום מצוה אחת כראוי - פותח שערי גן עדן

ישנם ביאורים רבים לאימרתו זו של רבי חנניה בן עקשיא. הרמב"ם בפירוש המשניות, כותב ביאור מפורסם שהינו יסוד גדול בעבודת הבורא יתברך.

אדם שיזכה בחייו לקיים מצוה אחת בשלמות, בלי נגיעות, עם

פעם אמר לי יהודי כרמיאלי, בשם הדרשנים בבגדד: "לרבי חנניה בן עקשיא לא היו ילדים, ולא היה מי שיאמר אחריו קדיש. הקדוש ברוך הוא, מסובב כל הסיבות, סיבב שהאימרה שלו תאמר תמיד לאחר לימוד תורה, ולאחריה יאמר קדיש".

לפני כעשרים וחמש שנה, כשהוצאנו את 'ספר המיסדים' של ישיבת 'קרן אורה', כתב אותו יהודי מאמר בספר, בו הביא את הדברים שאמר בשם דרשני בגדד.

זמן מה לאחר מכן קיבלתי מכתב מהרב אלכסנדר מילר ז"ל, מזכ"ל החינוך העצמאי דאז. הרב שאל במכתבו מה המקור לדברים הללו. השבתי לו שמלבד עדותו של אותו יהודי אין בידי מקור.

באחת הפעמים שביקרתי בארה"ב הזמנתי 'קאר סרויס', מקביל למוניות בארץ. נכנסתי למכונית, ואז אמר לי הנהג היהודי, "אני חייב לומר לך מה ששמעתי מהרב שלי בדרשה. הטעם לאמירת האימרה 'רבי חנניה בן עקשיא' וכו' אחרי הלימוד... בגלל שהיה ערירי... לא נפקד בזרע של קימא".

האימרה נאה - "רצה הקדוש ברוך הוא לזכות את ישראל", אבל טמון כאן קושי עצום!

ההידורים הגדולים ביותר, אותה מצווה תפתח בפניו שיערי גן עדן. עתה נתבונן מחדש. אם היה לנו רק מאגר מצומצם של מצוות, יכול היה להיות שלא היינו מתחברים לשום מצוה, וממילא לא היתה לנו מצוה מושלמת, כזו שבקיומה נכנס אל תוככי גן עדן. "רצה הקדוש ברוך הוא ליזכות את ישראל", הקב"ה ברחמי ובאהבתו אלינו רוצה שנזכה לחיי עולם הבא, "לפיכך הרבה להם תורה ומצוות". הקב"ה 'פיזר' לנו מצוות על כל צעד ושעל, בכל מקום, בכל עת ובכל שעה. המצוות 'סובבות' אותנו מכל כיוון, על כל פעולה שאנו עושים ישנן הוראות 'צרן' כיצד לנהוג, לפיכך לא יתכן שאדם, מתוך המגוון הגדול והעצום של המצוות, לא ימצא חיבור לפחות למצוה אחת שתיעשה כראוי ובהידור. אותה מצוה - תפתח לאדם שיערי גן עדן.

גם לימוד מסכת אחת - פותח שיערי גן עדן

שאלתי את עצמי... בכוחה של מצוה אחת להעלות, להזניק את האדם לגן עדן. ומה לגבי תורה? הרי רבי חנניא בן עקשיא אומר: "לפיכך הירבה להם תורה ומצוות!" כמדומני שהתשובה לכך הינה - 'מפעל המסכתות'. גם בענין לימוד תורה, מסכת אחת שאדם לומד על בוריה, לשמה, בעיון ובבקיאות, תכניסנו לגן עדן. עתה, לו היתה לנו רק מסכת אחת או סדר אחד, יכול היה להיות מצב שהאדם לא היה מתחבר אליה, וממילא לעולם לא יהיה 'מרא דמסכתא' [אדון המסכת]. "רצה הקדוש ברוך הוא ליזכות את ישראל, לפיכך הרבה להם תורה... ניתנו לנו ששים מסכתות, לפיכך לא יתכן שכל בחור או אברך לא יתחבר לחלק מחלקי התורה, כל אחד לפי מה שהוא. בחור בישיבה גדולה או אברך בכולל, כאלו שכבר למדו כמה וכמה מסכתות, ודאי ישנה מסכת אליה יש להם משיכה מיוחדת, אותה יבחרו להם, ואותה יאמצו אל חיקם. כל אחד יכול להתחבר לתורה דרך המסכת הנוגע לליבו.

הלומד את כל הש"ס - האם הלימוד יחשב...?

זהו המהלך עימו צריכים אנו ללכת, ודאי שהשאיפה צריכה להיות - בקיאות בש"ס כולו, אבל ראינו שגם גדולי עולם שהיו בקיאים בכל המסכתות, אימצו לעצמם מסכת אחת שתהיה יחודית. רבי יצחק אלחנן זצ"ל נטל לעצמו את מסכת 'בבא מציעא'. רבי משה פינשטיין זצ"ל - אימץ לעצמו את מסכת 'יבמות', מספרים שלמד מזכת זו אלף פעם!

רבי שלום שבדרון זצ"ל סיפר שכאשר נלקח כחתן אל אביו של רבי שלמה זלמן אויערבך זצ"ל, רבי חיים לייב, היה עליו להיבחן על 'נשים' ו'זניקין'. פעם, כאשר בחור סיים את לימודיו בישיבה, היה בקי לפחות בשני 'סדרים'.

מה קרה מאז... ירדת הדורות דרמטית. בתחילה השמיטו כמה מסכתות. מי לומד מסכת 'עבודה זרה', 'סנהדרין'? אולי יש מעט הלומדים. עדיין, קראו למסכתות שבסדרים אלו 'מסכתות

ישיבתיות', שכן את רובן למדו וסיימו בישיבות. לאחר מכן, הגיע שלב בו לא לומדים את כל המסכת, רק את 'הסוגיות הישיבתיות'. בחור למד את מסכת 'בבא בתרא', אך למעשה, במקרה הטוב, ידע רק כמה סוגיות מפרקים נבחרים. בדורנו המצב גרוע בהרבה. יודעים את ה'רייד' הישיבתי, לא מסכתות שלמות ואף לא סוגיות גמרא שלמות. ה'רייד' של 'בבא קמא', 'בבא מציעא', 'בבא בתרא', 'גיטין' ו'קידושין' וזה הכל. כמה התרחקנו מהמקור. פעם ידעת מסכת היתה כפשוטה, לדעת את כל המסכת על בוריה, ואילו בימינו אנו, ידעת מסכת הינה הכרת שיעורי ראשי הישיבות, את הקושיות המופלאות והתירוציים המרשימים.

אימוץ מסכת אחת אינו מפחית מידיעת מסכתות אחרות

הרעיון של אימוץ מסכת אחת, יוצר לעיתים תחושה לא נוחה, אם נעסוק הרבה במסכת פלונית, אמנם נקנה בה ידיעה נרחבת, אבל נחסר ידיעות בשאר חלקי הש"ס.

הדבר אינו נכון. לא אמרנו לא ללמוד את כל הש"ס, ודאי שצריך לרכוש ידיעות בכל חלקי התורה. אבל, אנו מעודדים את ענין החזרה, ובעיקר על מסכת אחת, למען יהיה לכל אחד ואחד קנין חזק לפחות ב'מסכתא חדא'.

אבל מעבר לכך, למען האמת, אדם שלומד מסכת אחת היטב, גמרא רש"י ותוספות, ראשונים ואחרונים, רוכש ידיעה נרחבת גם במסכתות אחרות.

כאשר דנו עם מרן ראש הישיבה בענין 'פרויקט המסכתות' שאלתי האם ניתן לאמץ גם את מסכת תענית. אמר לי: מסכת זו ניתן לאמץ ללימוד בהפסקת הצהריים...

אז לא מדובר על 'תענית'. אבל, מי שמאמץ לעצמו מסכת דוגמת בבא קמא או קדושין, על כרחו יהיה בקי גם בחלקי הש"ס האחרים. נכנסתי אל מרן הרב אלישיב זצוק"ל והרציתי לפניו את משנתי, יצאתי חבול. אמר לי: "הרב מרגלית, מה זה לדעת מסכת אחת? צריך לדעת את הש"ס כולו".

לאחר מכן ניגשתי למרן רבי חיים קניבסקי זצוק"ל. חששתי, מה אומר וכיצד יגיב. זכורני, עמדנו מתחת כולל חזון איש. עכשיו הייתי זהיר מאד בדברי, תארתי בפניו את רעיון 'מפעל המסכתות' ואמרתי, "בתחילה ילמדו מסכת אחת, אחר כך עוד מסכת".

אמר לי הרב: "הלואי וידעו מסכת אחת". ושוב חזר על הדברים: "הלואי וידעו מסכת אחת..."

בהמשך, סיפר לי שהמסכת של הגאון רבי אלחנן, היתה מסכת 'בבא מציעא'. הגאון היה בקי בש"ס כולו, אבל זו המסכת אותה אימץ לעצמו.

כשביקרנו אצל ראש הישיבה מרן הרב שטיינמן זצ"ל, אמר: שמעתי של'בית הלוי' היו שתי מסכתות. 'שבת' ו'כתובות'. אלו היו המושגים של גדולי עולם, אבל אנחנו, קטן עלינו.. צריכים ללמוד את כל סדר

הפעם הביקור היה שונה. הרב נכנס אל ה'חפץ חיים' וכולו אומר ליאות ועייפות. גם חשש וחוסר אונים ניכרו מפניו בבירור. באי הבית שהיו רגילים לראותו מדי תקופה ניסו לדובב אותו ולנסות להבין מה יום מיומיים

עם מי אתה בוחר להיות בצד הקולני או בצד החזק

מאת: הרב ישראל היימן

שמע ישראל אתם קרבים היום למלחמה... (כג)

"שמע ישראל, אתם קרבים היום למלחמה... אל ירך לבבכם אל תראו

ואל תחפזו ואל תערצו מפניהם כי ד' אלוקים ההולך עימכם וכו'... חז"ל מבארים (סוטה מ"ב) 'אל ירך לבבכם מצהלות סוסים וצחצוח חרבות ואל תראו מהגפת תריסין ואל תחפזו מקול הקרנות ואל תערצו מקול הצווחות'... 'הן באים בנצחוננו של בשר ודם ואתם באים בנצחוננו של מקום'.

הנה ידועים הדברים, המשיך הסבא קדישא במתק לשונו. מלחמת היצר נמשלה אף היא למלחמת מצווה הכתובה בתורה. גם במלחמה הזו בא היצר וחילותיו בקולות וברקים ומתנהג כמו עובדי הכוכבים במלחמותיהם. הרבה רעש וצילצולים מלווים את המלחמה הזו. הרבה קולות של הגפות תריסין וצחצוח חרבות ושאר מרעין בישין. היצר מגייס לשורותיו את בעלי הקול והצעקה. הוא משתמש בכל האפשרויות העומדות לרשותו כדי לאיים על תופסי התורה ועל עושי רצונו של מקום. אבל עיקר הכוח שלו הוא הקולות והברקים. הוא מגייס לשורותיו את בעלי הבתים החזקים ואת אלו שיכולים לערער כל דבר טוב.

אמנם מנגד, עומדים כוחות הטוב הקב"ה וכל גונדא דליה... כיתות מלאכים שרפים ואופני הקודש.

בוודאי שאלו יותר חזקים, 'אתם באים בנצחוננו של מקום'.

בכל מלחמה יש את אלו העומדים מהצד ומתבוננים לראות איזה צד חזק יותר ואיזה צד יש לו את מיטב הסיכויים לנצח. הם ממתנינים

אל ביתו של מרן הסבא קדישא מראדן נכנס ביום מן הימים רב מאחת העיירות הסמוכות לראדן. הוא היה נוהג להיכנס מפעם לפעם להתיעץ בנושאים שעלו על שולחנו ברבנות העיירה וניצל היטב את קירבתו הגיאוגרפית לליבה הפועם של היהדות החרדית דאז - ראדן.

הפעם הביקור היה שונה. הרב נכנס אל הבית וכולו אומר ליאות ועייפות. גם חשש וחוסר אונים ניכרו מפניו בבירור. באי הבית שהיו רגילים לראותו מדי תקופה ניסו לדובב אותו ולנסות להבין מה יום מיומיים, מדוע נפלו פניו בצורה כזו ומה אירע שם בעיירה השלווה שלו.

הרב לא אבה לדבר יותר מידי, הוא מיהר להיכנס אל הישיש הקדוש רבן של כל בני הגולה ולשטוח את מועקתו. 'רב'ה, אני בצרה צרורה! כל האידישקייט בעיירה מוטל כעת על כף המאזניים. החופשיים בעיירה מתעתדים לפתוח 'בית תרבות', כמובן שההרס והנוק העתידיים מדבר כזה הם בל ישוערו. הבעיה היא שבעלי הבתים התקיפים והחזקים לא מבינים את ההשלכות ורואים בדבר הזה משהו מבורך. נוצר מצב שהרבנות שלי בסכנה, כי אפילו אלו שתמיד קיבלו את דעתי לא מבינים כעת מדוע אני מתנגד למה שבעיניהם יכול להביא קידמה ותרבות לעיירה ומדוע יש עם זה בעיה רוחנית. אם אני אמשך את המלחמה בהם הם יכולים להדיח אותי מהרבנות, הרב הבא ככל הנראה לא יבוא להתיעץ כאן על צרכי העיירה...

המלחמה הזו שהיא מבית ומחוץ גם יחד מתישה אותי ובאתי לקבל דעת תורה. האם להילחם כעת עד הסוף בלי לחשב את ההשלכות של המלחמה הזו כי זה כעת מה שצריך לעשות או להניח לנושא, לתת להם כרגע את מבוקשם, ולהציל את שאר חלקי הדת שהעמדת במשך שנים בעיירה. יורני רבנו כדת מה לעשות בעת הזו?

הרים החפץ חיים את עיניו הק' והביט באהבה אל הרב הנרעש. כדרכו הוא השתהה קמעה לפני שפתח בדבריו. אחרי דקה ארוכה החל הח"ח לשטוח את דבריו בהירות.

"בפרשת שופטים מבארת התורה הק' את צורת היציאה למלחמת מצווה על אויבי ישראל. הכהן הגדול עומד ומפיה רוח לחימה בעם.

בסבלנות ומצטרפים לצד בו הם בטוחים בנצחונם.

גם במלחמה הזו הדברים מתנהלים אותו דבר.

יש כאן מצד אחד מאה קולות של היצר וחילוליו. הוא גייס לשורותיו את כל מי שיכול לעשות רעש. ולא ידך גיסא יש את הקב"ה ומלאכיו העומדים בקול דממה דקה ולהם באמת הכח והממשלה.

הדברים הם פשוטים, סיים החפץ חיים בנימה החלטית. כת"ר יעמוד מהצד ויפעיל את שיקול דעתו הרמה, האם להצטרף אל הצד הקולני או אל הצד החזק...

רב העיירה שנכנס שפוף עם שאלה מהותית יצא זקוף עם הבנה

המשך מעמוד 15 | רבי אליעזר טורק שליט"א

סיבה לחשוש מעונשיו של המלך, כי ישרים ונאמנים הם. אך עדיין מקוים הם כי יתאפשר להם לשטוח את בקשתם לפני המלך ולקבל ממנו את הטובות להן הם זקוקים.

בני הכת השלישית בוודאי כבר חוששים להם לנפשם. הם ודאי מתחרטים על קלות הראש בה נהגו כלפי המלך, ומקוים שיזכו לחנינה וחמלה מאיתו, ומכיוון שהם אינם זקוקים לדבר נוסף מן המלך למעט ענין זה, הם תולים את יחבם בכך שישתגרו בבתייהם עד יעבור זעם, ולא יצטרכו להתמודד בהכרח מול זעמו של המלך.

הפחד והחשש הגדולים ביותר קיננו בליבותיהם של אנשי הכת הרביעית. אם למשל היה מגיע שר או שליח אחר, הם היו יכולים אולי לשחדו בשלמונים ולהנצל. אבל כאן הלא מגיע המלך הגדול בכבודו ובעצמו - אשר אותו אין לשחד, וכיצד ימחול על כבודו? ולא זו בלבד, אלא שהם עוד רוצים לנצל את ההזדמנות שהמלך מגיע לארצם ולבקש על כל הדברים שהם צריכים; הכיצד יוכלו לישא פנים אל שליטם בו מרדו ועוד לבקש בקשות?!...

אין בפניהם כל דרך, רק ליפול לפני רגליו ולהתחנן על נפשם שישאיר אותם בחיים, כי אין להם כל פתח תקוה אחר - הן מפני רוע מעלליהם, והן מפני שהם זקוקים לו...

כך מלך מלכי המלכים, אשר שולט בכל העולמות העליונים והתחתונים ואין מי שפוצה פיו למרוד בו. מבין כל מקומות מלכותו, יש מדינה אחת שפלה ונבזית, רחוקה מכל שאר העולמות, אשר למרות שהשליט בה תורה וחוקים מסודרים וברורים כיצד צריך לחיות ולהתנהג, יש מי ששוכח מי הוא השליט האמיתי והיחיד,

המשך מעמוד 10 | הרב עמרם בינעט

שהוא נכנס בזמן שכולם לומדים בצורה כל כך נפלאה.

הוא לא ידע שהילדים שמו לב שהוא בחוץ, וכמובן שהוא לא ידע שהם רמזו לי על כך... "אתם שומעים ילדים", אמר להם, "אני עברתי כאן במסדרון, ואני שומע אתכם לומדים בכזאת התלהבות, בכזה חשק. לא יכולתי להתאפק, הייתי חייב להיכנס כדי להגיד לכם שזכיתם שיש לכם מלמד מאוד מיוחד שידע ללמד במתיקות נפלאה, ולהחדיר בכם את המת'יקות של לימוד התורה. אני מציע לכל ילד שיש לו שכל לנצל את הזמן, לא תמיד יהיו לכם כאלו

שונה לחלוטין על המצב, כשפניו אל מלחמת המצווה העומדת לפניו. עכשיו, כשהוא קיבל את המימד הנכון על הנושא הוא יוצא בידיעה ברורה שהוא בצד הנכון והמנצח.

יסוד עצום נלמד מכאן למלחמת היצר כולה. לא רק בעיירות ובתי תרבות שנבנים... גם בכל מלחמה קטנה בחיי היום יום בה מופיע היצר עם חייליו. הוא מאופיין במאה קולות של שקר כשהצד שכנגדו עומד בשקט אבל הוא בעל הכוחות כולם. אם נזכור את זה ולא נתפעל מהרעש נוכל לשקול את הדברים בצורה אובייקטיבית ולהצטרף אל הצד המנצח.

ומתחילים בה חס ושלוש ניצנים של מרד, רחמנא ליצלן.

הפנקס פתוח והיד רושמת, וכל מעשי אותם המורדים נרשמים למעלה לפרטי פרטים. בבוא עת פקודה, כשהקדוש ברוך הוא דן את האדם, הרי שכולנו נדמים כאותה הכת הרביעית - אין בנו לא תורה ולא מעשים טובים, ולא זו בלבד, אלא שאנו זקוקים לכל כך הרבה רחמי שמים, כל אחד על צרותיו וצרכיו האישיים. אין לנו כל דרך אלא להתחנן לפני הבורא יתברך שישמע תפילתנו, יסלח וימחל, וכדאי הוא בעל הרחמים שיקבל את תחנונינו ותפילותינו.

שמעתי סיפור נפלא על הגאון הצדיק רבי יוחנן סופר זצ"ל, גאב"ד ערלוי, שכאשר ביקר פעם עם כמה ממקורביו בביתו של גביר חשוב שהיה מוקיר תורה. בבואם לביתו, הם הובלו לטרקלין והמתינו לבעל הבית, ולביתניים הגישו לפנייהם שתייה. המקורב מזג לעצמו מן הכיבוד, אך מעד וכוסו התהפכה ותוכנה לכלך את הרצפה.

הרבי ביקש ממנו שיזדרז וינקה את המקום לפני שבעל הבית יכנס, וכדי בזיון וקצף. עוד המילים על שפתיו, ננער הרבי ואמר בחרדה: "איי! הרי כך היינו צריכים ממש להתנהג עם הקדוש ברוך הוא, בעל הבית של הבריא... מיד כשחטאנו - להשתדל על אתר לתקן ולנקות!"...

כי זה מה שהקדוש ברוך הוא רוצה מהאדם בעולם הזה: הגם שאתה נמצא במקום רחוק, במדינה שקטה ונידחת, אל תשכח אף פעם שיש מלך לעולם. הוא המנהיג והוא הקובע, וזאת תכלית בריאתנו בעולם הזה. למען דעת כל עמי הארץ כי השם הוא האלוקים - אין עוד מלבדו!

(מתוך 'אוצרותיהם אמלא')

מלמדים מיוחדים!"

עד כאן הסיפור שהיה. הוסיף ידידי, בעל המעשה ואמר לי: "דע לך שההתנהלות הזאת של המנהל שחיכה בחוץ כדי למצוא רגע טוב שבו הוא יוכל להחמיא לי לעיני תלמידי, זה מה שעשה אותי מלמד מוצלח! זה נתן לי ביטחון, זה נתן לי חשק להשקיע בעבודה. עברו מאז כבר שנים רבות ואני עדיין אסיר תודה למנהל הזה, שהוא איש חינוך אמיתי, וידע איך לבנות אותי כדי שאהיה מחנך בעצמי."

"ואז קרה מה שאני רואה בו לא פחות מנס: חמש דקות אחרי השעה שבה התחיל המבחן נגמרו כל טפסי המבחן!!! 69 דפים נחטפו כמו דפים שיוצאים ממדפסת, עוד אחד ועוד אחד ועוד אחד, בקצב הולך וגובר..."

הרה"ג ר' מאיר וייספיש, אחראי מקום המבחן של 'דרשו' בבית הכנסת קרלין ברח' אבינועם ילין בירושלים, מספר כיצד הפך מקום המבחן שלו לאחד המקומות הגדולים והתוססים בירושלים

יוחנן וסרמן

מבין מקומות המבחן הרבים ל'דרשו' הפזורים ברחבי הארץ, נתמקד הפעם באחד ממקומות המבחן ההומים והתוססים בירושלים - בבית הכנסת קרלין, ברח' אבינועם ילין בעיר. מי שמנצח על המלאכה, ושחלק גדול מההצלחה הגדולה במקום נזקף לזכותו, זה הרב מאיר וייספיש, שנכנס לסיפור כמעט בטעות, והפך לפעיל נמרץ של זיכוי הרבים.

"זה התחיל כמקום מבחן קטן, בימי חמישי בלבד, בבית כנסת שקט בקהילה שאנשיה קיבלו על עצמם ללמוד הלכות שבת כשהתחילו ללמוד חלק ג' של המשנה ברורה במסגרת המחזור הקודם של 'הדף היומי בהלכה'. הם היו כ-30 נבחנים, וב'דרשו' הסכימו לאפשר להם לפתוח מקום מבחן ששימש גם כמה מתושבי האזור", מספר הרב וייספיש.

"עם הזמן מספר הנבחנים התדלדל וירד לכעשרה, ואז זה לא הסתדר באותו בית כנסת, ועבר לבית כנסת שבו הכולל שאני לומד בו. אמרו לנו ששוקלים לסגור בכלל את מקום המבחן, אלא אם יהיו עוד נבחנים, התחלתי לארגן אנשים שרוצים להיבחן, הבאתי עוד שישה וכך פתחנו מחדש את מקום המבחן בבית הכנסת שלנו. כשסיימו הלכות שבת, ועברנו ללמוד את חלק ד' של המשנה ברורה, הלכות עירובין, נשארנו עם שישה נבחנים..."

"בשלב מסוים אמרתי לעצמי, זה הרי לא נעים מאנשים מבחוץ לבוא ולהיבחן בתוך כולל אברכים, כל אחד שמוגיע מרגיש כמו אורח, זה לא נעים. למה שלא נעבור לבית כנסת מרכזי יותר, מקום שאנשים כל הזמן נכנסים ויוצאים וכל אחד מרגיש שם בנוח?"

"פניתי לגבאי בבית הכנסת של קרלין וביקשתי שיאשר לי להשתמש באחד ה'שטיבלך' שבקומה התחתונה כדי לערוך מבחן. הוא הסכים בשמחה, וכך מדי יום חמישי היינו עושים שם מבחן 'דף היומי בהלכה', והיו באים עוד כמה אנשים מהסביבה, אבל זה עדיין לא המריא.

"מדי פעם קרה שבאו אנשים ורצו לעשות מבחן בגמרא, ב'דף היומי', והייתי צריך להסביר להם שבימי חמישי זה 'דרשו' בכולל', המבחנים הם רק על 'דף היומי בהלכה' ותוכניות של כוללים, לא עד 'דף היומי', את המבחן הזה עושים רק במקומות המבחן של יום שישי.

"כשהתחיל המבחן הנוכחי של 'הדף היומי', פנתי ל'השטן' וביקשתי:

שיאפשרו לי לפתוח באמת מקום מבחן גם ביום שישי, שיוכלו להיבחן אצלנו גם על 'דף היומי' בבלי, אז עוד לא היתה התוכנית 'קנין ירושלמי'. לשמחתי הרבה הנהלת 'דרשו' הסכימה, ואפילו שלחו לי בפעם הראשונה 70 טופסי מבחן..."

"ואז קרה מה שאני רואה בו לא פחות מנס: חמש דקות אחרי השעה שבה התחיל המבחן נגמרו כל טפסי המבחן!!! 69 דפים נחטפו כמו דפים שיוצאים ממדפסת, עוד אחד ועוד אחד ועוד אחד, בקצב הולך וגובר..."

בפעם האחרונה שהיה מבחן בדקתי ומצאתי שנבחנו במקום שלנו יותר מ-300 נבחנים

"מלכתחילה שמרתי בצד מבחן אחד ריק, זה ההוראות שאנחנו מקבלים, תמיד להשאיר אחד בצד, למקרה חירום שיהיה מאיפה לצלם. בית הדפוס השוכן שם בסמוך התגייס לעזרתי וצילם במהירות מאות טפסים נוספים, החדר עצמו נהיה צפוף להחריד, והגבאי בא מיוזמתו והציע לי לעבור עם כל הנבחנים אל ההיכל הגדול של בית המדרש... מאות נבחנים השתתפו באותה בחינה, ומאז זה נשאר מקום מבחן גדול ומרכזי שבאים אליו אנשים מכל האזור להיבחן על כל תוכניות 'דרשו': 'קנין תורה' על הש"ס הבבלי,

'קנין ירושלמי', 'משנה ברורה', 'קנין חכמה', 'דף הכולל', 'חבורת ש"ס', פשוט מדהים מה שהולך שם. "בפעם האחרונה שהיה מבחן בדקתי ומצאתי שנבחננו במקום שלנו יותר מ-300 נבחנים, כמובן שבתחילת הש"ס היו יותר. אני מעריך שכשנגיע לתחילת 'נזיקין' תהיה קפיצה מחודשת במספר הנבחנים. זה כל הזמן משתנה, אבל המספר נשאר גבוה גם בתקופות הפחות חזקות".

כל פעם מחדש אני משפשף את העיניים, וצובט את עצמי בחוסר אימון

לסיום אנחנו שואלים את הרב וייספיש מה הפעילות הזאת נותנת

המשך מעמוד 19 | הגאון רבי אברהם צבי מרגלית שליט"א

'נשים', כל סדר 'נזיקין'.

גדולי הדורות ידעו, שכמעט בלתי אפשרי, להגיע למציאות בה אתה יודע את הש"ס כולו בעל פה, לפיכך אימצו לעצמם מסכתות בודדות. מי שחושב שיוכל להגיע לידיעת כל הש"ס - הרי הוא בעל גאווה. ה'בית הלוי' לקח שתי מסכתות איתן יבוא לעולם האמת. ר' אלחנן לקח מסכת אחת. במסכתות אלו יקיימו את מצות "ושנתם". דיברתי עם יהודי שאוחז עצמו ל'מבין' בלימוד. אמר לי: "הרב מרגלית, אולי תנסח את הרעיון באופן שונה. מה זו מסכת אחת?!" אמרתי לו, "אם החפץ חיים דיבר על מסכת אחת, אם גדולי ישראל אימצו מסכת אחת או שתיים, הרי שזו הדרך הראויה והנכונה".

רבי משה הלברשטאם זצ"ל סיפר לי סיפור מדהים ופלאי על רבי דוד יונגריץ זצ"ל. הרב יונגריץ חזר על מסכת 'בבא קמא' מאה ואחת פעמים עוד בבחרותו. ובכן, כל ימי חייו היה עונה על השאלות שנשאל 'דרך' מסכת 'בבא קמא'. כששאלו משהו במסכת 'בבא בתרא' ענה, "התוספות במסכת מביאים גמרא ב'בבא קמא' וכו'. כשנשאל בענין תוספות ב'סנהדרין' היה עונה דרך מהרש"א ב'בבא קמא', וכן הלאה. עם גאונותו ובקיאותו הבין שטוב לו לאדם שתהיה לו מסכת אחת ברורה ומלוטשת לחלוטין.

אמר רבי חיים מולאז'ין בספר 'כתר ראש': "טוב להיות מלך במסכת אחת - מהרבות שלא בכוונה".

זו לא הקצנה

לפני מספר שנים מסרתי שיחה בעיר ביתר. השיחה נאמרה בפני

לו, והוא לא מבין את השאלה בכלל...

"זיכוי הרבים! וכי קלה היא בעיניכם? כל פעם מחדש אני משפשף את העיניים, וצובט את עצמי בחוסר אימון. אתה? מאיר וייספיש, אתה הצלחת להביא מאות אנשים להיבחן על גמרא ומשנה ברורה? איך עשית את זה?"

"ואני יודע שהאמת היא שזה סייעתא דשמיא. רק סייעתא דשמיא. הקב"ה בחר בי להיות השליח לזיכוי הרבים הזה, והוא בחר ברבים אחרים לעשות את אותו הדבר במקומות מבחן נוספים בכל רחבי הארץ. אני כל הזמן מתפלל שהזכות הזאת תישאר בידיים שלי, שאזכה להמשיך בזה עוד רבות בשנים, ואף להוסיף ולהכפיל את מספר הנבחנים כהנה וכהנה, ומודה לקב"ה שזיכה אותי לכך, ולהנהלת 'דרשו' שהיו שלוחים טובים לאפשר לי את זה".

אברכים ותלמידי ישיבה. פתחתי בשאלה, "האם מישהו זוכר מה למד בשנה שעברה בדף ג' עמוד ב' בתוספות השלישי בעמוד?" אמר לי אחד השומעים, "הרב, אתה מקצין, לא דורשים מאתנו ידיעה כזו".

הגר"א אומר שאכן כן. **דורשים מאיתנו ידיעה כזו.** ידיעה מקיפה, זה נקרא לדעת מסכת על בוריה. ראינו שהגר"א דרש זאת גם מאחרים, לא רק מעצמו, הלא בכך בחן את אותו רב, ובכך הוכיח לו שעדין אינו יודע את מסכת סוכה.

הסיפוק והתחושה מופלאים

כשביקרתי אצל הגאון הרב פאם זצ"ל, ראש ישיבת 'תורה ודעת', סיפר לי שהיה בישיבה בחור, ממוצע, לא כשרוני במיוחד בשום תחום. הבחור לקח על עצמו ללמוד את מסכת 'קדושין' ולהיות בקי בה היטב. ואכן, המאמצים המרובים שהשקיע נשאו פרי. הוא שלט בגמרא - רש"י ותוספות, ראשונים ואחרונים.

היה זה מחזה מרנין. כל מי שהיה זקוק למידה כלשהו הקשור למסכת זו, היה ניגש אליו, כך אפילו הרמ"ם בישיבה. כולם ידעו שלבחור ישנה התמקצעות מיוחדת במסכת.

איזו תחושה נפלאה. בחור לא שנון ולא מבריק. לא מאלו שמקשים קושיות חריפות בשיעור הכללי, אבל יש לו מסכת ביד. "תלמודו בידו" - הוא יודע מסכת על בוריה. הדבר מחיה את האדם ונותן לו סיפוק והרגשה שקשה לתאר!

(מתוך 'מפיק מרגליות' שבועות)

גליון 'לקראת שבת' יו"ל בחסות
'אמונה וחסד' דפוס וכריכייה בע"מ 02-6715501

זיכוי הרבים בהפצת גליון זה
לעי"נ הרה"ח בנימין ב"ר דוד צבי רוזנטל זצ"ל
נלב"ע ר"ח אב תשע"ו

צוף התורה

מגיד המישרים הג"ר אליעזר יוטקובסקי, עם שאלות בראי הפרשה, משולבים בעובדות ומעשים מגדולי הדורות

1
וכמה תרצה שנשלם לך עבור השירות הנפלא שנתת לנו", שאל אבי המשפחה. הצלם השיב ביבושת ונקב בסכום הנדרש: "עשרת אלפים שקלים". השפופרת של הטלפון נשמטה מידי של האב, יחד עם הלסת שלו שנשמטה גם היא

"צדק צדק תרדף" (דברים טו, כ)

בימי בין הזמנים, התארגנה משפחה ברוכת ילדים ליום של כיף באשדוד. התוכנית היתה שבבוקר הבנים יחגגו בחוף הים, והבנות ישתעשעו בפארק רחב ידיים בסמוך, בצהריים הם יצאו לשיט חוויתי בצוותא חדא, ואחר הצהריים יגיע תורן של הבנות ללכת לים והבנים ישתעשעו בפארק.

מאחר ורוב הילדים במשפחה לא יודעים לשחות, וגם אלו שכן יודעים, מתקשים לעשות זאת בים בין הגלים הסוערים, רכשה האם במיוחד לכבוד הנסיעה מזרזן מתנפח גדול, חלק מהילדים יצופו על המזרן, ואחרים ידחפו אותם במים, חוויה נחמדה לכולם.

הם התארגנו כהלכה, נערכו כראוי, יצאו לים וכמובן לא שכחו לקחת את המזרן, אלא שכשהגיעו לחוף התברר שיש במזרן פגם משמעותי. הכרית המתנפחת הצמודה אליו חתוכה, אי אפשר לנפח אותה, יש להם מזרן בלי כרית, למרות ששילמו על מזרן עם כרית. כמובן שהם יכולים להחזיר את המזרן לחנות ולקבל אחד אחר, או החזר כספי מלא, אבל עכשיו הם כבר בים ורוצים להשתמש במזרן עכשיו.

שאלה: האם מותר להם לעשות במזרן שימוש, וגם לדרוש את החלפתו באחר, לכשישובו לעירם ולביתם.

או שאולי צריכים לומר שיש בזה משום גזל, ואסור להשתמש במוצר שהם מתכוונים להחזיר לחנות בגלל פגם שמצאו בו...

תשובת מרן הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א:

נאמר בשו"ע (חו"מ סימן רלב ס"ג) המוכר לחברו מטלטלים, ונמצא במקו, מום שלא ידע ממנו הלוקח, מחזירו אפילו לאחר כמה שנים, שזה מקח טעות הוא. והוא שלא ישתמש במקח אחר שידע במום.

אבל אם נשתמש בו... מחל ואינו יכול להחזיר. אם כן יש לנו לכאורה פסק ברור וחלוט, אם השתמשו במזרן לאחר שמצאו את הפגם, אסור להחזיר אותו.

אבל זה לא כל כך פשוט... ה'פתחי תשובה' (שם סק"א) מביא שאלה עם דוגמה שאולי יותר קרובה למקרה שלנו, באחד שקנה סוס ורכב עליו בדרכו למחוז חפצו, ובאמצע הדרך מצא בו מום. עם זאת, הוא לא ירד מהסוס ברגע שמצא את המום, אלא המשיך לרכב עליו בחזרה לעיר כדי לדרוש את החלפתו, ברור לנו שבכזה מקרה בדעתו לעמוד על זה בדין תורה ואנו רואים שלא מחל על תביעתו, אך מגודל ההכרח משתמש בו. וכי מה אנו מצפים ממנו? שיוליך בידיו העגלה הרתומה לסוס עם המשא שעליה?

ופוסק ה'פתחי תשובה' בצורה ברורה שבכזה מקרה באמת יכול להחזיר את הסוס, כי מה שהוא השתמש בו לאחר שמצא את הפגם היה מכח אונס ולכן פשוט שהוא יכול לחזור בו, יעו"ש.

עם זאת, המקרה שלנו אינו דומה באופן מלא למקרה של הסוס, כי הרי אם בני המשפחה לא ישתמשו במזרן המתנפח, אומנם יפגום הדבר בהנאה שלהם בים, אבל הם לא יצטרכו לסחוב עגלה עם סחורה בידיהם... קשה לומר שהדבר נחשב כאונס כמו במקרה עם הסוס, ולכן אם החליטו להשתמש בו, יתכן שאינם יכולים להחזירו, וכל ערום יעשה בדעת כדי שלא להיכשל בממונות חלילה.

מעשה היה עם מרן החזון איש זצ"ל, שצעד פעם יחד עם מלווה ברחוב חזון איש (באותם ימים נקרא רח' עזרא) בבני ברק, ובפתע פתאום החל לרדת גשם שוטף. החזון איש ומלווהו לא היו מצוידים במטרייה, ובתוך זמן קצר נרטבו עד לשד עצמותיהם. והנה נעצרת על ידם משאית הנהוגה בידי יהודי חרדי שזיהה את החזון איש והציע לקחת אותו למחוז חפצו, כדי שלא ירטב מהגשם.

שאל החזון איש את נהג המשאית האם זאת המשאית שלך??? השיב הנהג בשלילה, המשאית שייכת לחברה גדולה, הוא רק עובד שם כנהג.

"וקיבלת רשות מהבעלים של החברה לקחת אנשים במשאית שלך?", הוסיף החזון איש לשאול. בעל המשאית השיב בשלילה: "אף פעם לא שאלתי אותו על כך, אבל זה ברור שאין לו התנגדות, אין לי צל של ספק שאם אשאל אותו הוא בוודאי יסכים.

אמר החזון איש בפשטות: אם לא קיבלת רשות, אני מעדיף להיטב בגשם ולא להשתמש ברכוש של מישהו אחר בלי שנתן לכך את

רשותו המפורשת...

וסיפר אחיינו של מרן החזון איש, הגאון רבי שמואל גריינמן זצ"ל, שאחר הסתלקותו של החזון איש, פינו את כל חפציו מהדירה בה התגורר. כי הוא היה גר בשכירות והיו צריכים להשיב את הדירה לבעליה. מאוחר יותר קנו אותה בחזרה והקימו שם את תלמוד התורה תשב"ר, וכיום עמלים על הקמתו של מוזיאון מיוחד שבו יוכל כל החפץ לראות מקרוב את חפצי הקודש ששימשו את מרנא החזון איש, ואת הפשטות בה היה חי.

בלילה הגיע החזון איש בחלום לרבי שמואל אחיינו, ושאל אותו: "מה עם הסטנדר המחובר לקיר?". למחרת מיהרו לבדוק ומצאו שאכן השאירו את הסטנדר בדירה, בניגוד להתחייבות שהיתה לחזון איש כששכר את הדירה לפנות את כל חפציו כשיסיים את השימוש בה. הסטנדר הזה היה בעצם קרש שחובר אל הקיר, ועליו היה החזון איש שם את הסידור כשהתפלל, ומי שפינו את החפצים חשבו כנראה שהוא שייך לבעלים, ולא ידעו שצריך לפנות גם אותו. נמצאנו למדים, שכשאדם מוזכר את עצמו בעולם הזה ברמת זהירות כזאת גדולה בממון חברו, הוא זוכה גם לבוא משמי מרום כדי לסדר את העניינים' על מנת שישאר נקי מכל רבב של חשש קל שבקלים לדיני ממונות.

"ראשית גז צאנז תתן לו" - (יחד)

2 מקרה מעניין אירע למשפחה מהדרום, שהצפינה עד לאתרא קדישא מירון, כדי להתפלל על ציונו של התנא האלוקי רבי שמעון בר יוחאי וכן לחגוג את שמחת ה'חלקאה' של בנם בן השלוש.

מקרה מעניין אירע למשפחה מהדרום, שהצפינה עד לאתרא קדישא מירון, כדי להתפלל על ציונו של התנא האלוקי רבי שמעון בר יוחאי וכן לחגוג את שמחת ה'חלקאה' של בנם בן השלוש. כשהגיעו למירון, ביקשה האם מבתה הבכורה שתביא את המצלמה כדי לצלם את המעמד, והנה שוד ושבר... המצלמה נשארה בבית. התלבטו מאוד מה לעשות, אולי כדאי לדחות בכלל את החלאקה למועד אחר כדי שלא לגזול מהילד את הזיכרונות החשובים של שמחת החלאקה שלו.

בעודם מתלבטים ביניהם, הופיע לפתע צלם לא מוכר, כיוון את עדשת המצלמה והחל לתעד את הילד הקט בלבושו המהודר, כשהוא יושב על כתפי אביו.

"משמים שלחו לנו צלם", אמרה האם, "אפשר לעשות את החלאקה עכשיו".

גזו בשמחה את מחלפות ראשו של חתן השמחה בן השלוש, שתו 'לחיים' ופצחו בריקוד, ובשירת 'בר יוחאי' והמחרוזת של 'אמר רבי

עקיבא', ואמרתם כה לחי', ואחד הילדים אפילו הכריז 'הצלה ביי די וויבער' כנהוג בכל תפוצות ישראל מימים ימימה.

השלימו את החגיגה, לקחו מהצלם את מספר הטלפון שלו כדי שיוכלו לעמוד בקשר ולקבל את התמונות, ולאחר שהגיעו הביתה ונתנו לצלם את כתובת המייל, הוא הסביר להם שהוא מצפה לקבל את התשלום מראש...

"וכמה תרצה שנשלם לך עבור השירות הנפלא שנתת לנו", שאל אבי המשפחה. הצלם השיב ביבושת ונקב בסכום הנדרש: "עשרת אלפים שקלים".

השפופרת של הטלפון נשמטה מידי של האב, יחד עם הלסת שלו שנשמטה גם היא וכמעט פגעה ברצה...

"כככ... כמה אמרת???", ביקש מהצלם שינקוב שוב בסכום לאחר שהצליח להסדיר את נשימתו, והצלם השיב: "עשרת אלפים שקלים... יש לכם שבוע לתת לי את הכסף או שאני מוחק את התמונות". "אבל המחיר של דבר כזה הוא לכל היותר אלף שקלים", אמר האב, והצלם הסכים איתו בכל פה. "נכון! זה באמת המחיר. אבל אני יקרן, אם אתה לא רוצה אתה לא חייב לקנות אצלי את התמונות. רק תודיע לי מה החלטת כי הן תופסות מקום אצלי בזיכרון..."

שאלה: ברור הדבר שהתנהלותו של הצלם רחוקה מלהיות התנהגות של יהודי שמתנהג בצורה נאותה עם זולתו, אבל האם מעיקר הדין הוא עובר על איסור בהתנהגות זו? מותר לו לדרוש מחיר יקר כל כך, או שיש בזה איסור גמור של 'אונאת ממון' כשאדם מוכר חפץ במחיר גבוה יותר מערכו המקובל בשוק?

תשובת מרן הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א:

"הלכות אונאה נוהגות כאשר אדם קנה מוצר, ולבסוף התברר שהטעו אותו במחיר ו'נתאנה' כלומר שילם מחיר גבוה יותר מהמקובל.

"אבל כאשר צלם תמונה ללא שהזמינו אותו, והם רוצים לקנות ממנו את התמונה, הרי אינו חייב למכור להם את התמונות, ויכול לומר להם איני חייב לכם כלום, או שתשלמו לי את המחיר שאני דורש, ולא יהיה לכם עלי טענות של אונאה, או שאיני מוכר לכם כלום, ואני משאיר את התמונה אצלי.

"עם זאת, במקרה שכבר מכר להם את התמונה ולא עשה תנאי שאין להם טענת 'אונאה' עליו, ורק לאחר מכן התברר להם שהמחיר שדרש היה גבוה מהמקובל, כבר כתבנו ב'חשוקי חמד' עמ"ס בבא מציעא (דף נו ע"א) לדון אם יש בזה אונאה".

מעשה בגר צדק שהיה צלם מקצועי ברמה בינלאומית, ולפני שהתגייר היה מצלם תמונות לקמפיינים של חברות ענק, וכן תמונות פורטרט של אנשים מפורסמים. המחיר שהיה דורש עבור תמונה היה עומד על אלפי דולרים.

לאחר שהתגייר הוא קבע את מושבו בבני ברק, והקים סטודיו צילום יוקרתי בהשקעה גדולה, אבל למרבה צערו אף אחד לא בא להצטלם אצלו, כי המחירים שדרש היו מעל ומעבר למה שרגילים

הבני ברקים לשלם...

בא לפני כ"ק מרן אדמו"ר מטשערנאביל שליט"א ותינה בפניו את צערו. הרבי מטשערנאביל מקפיד מאוד שלא להצטלם מסיבות שונות, אבל כשראה את צערו של גר הצדק, הודיע שהוא הולך להצטלם אצלו, וכך ויתר על מנהגו כדי לקיים את מצוות 'ואהבת את הגר' בהידור רב.

מסופר גם על מרן הסטייפלער הקדוש שהיה משתדל מאוד שלא יצלמו אותו. בעת ששירת בצבא הרוסי אירע פעם שהסטייפלער נרדם על הגמרא שלמד, והיה שם חייל נוסף שהיה צייר במקצועו, הוא תיעד את המחזה המעניין, חייל בצבא רוסי שנרדם על הגמרא...

כשהתעורר הסטייפלער משנתו וגילה מה עולל הצייר, הוא דרש ממנו למחוק את הציור, אבל הצייר סירב בתוקף.

לאחר מו"מ קשות, ניאות הסטייפלער לוותר על ארוחה שלמה, אותה העניק לצייר בתמורה לציור, אותו קיבל לידיו כדי להשמיד אותו. היה זה ממש מסירות נפש מצדו של הסטייפלער לעניין זה, שכן הארוחות היו ניתנות בקמצנות והוא סבל באותה תקופה מחרפת רעב.

ובעניין זה הובאה בעבר ב'לקראת שבת', עדותו של הרה"ג רבי אורי טיגר, שהיה מקורב מאוד למרן שר התורה הגר"ח קניבסקי זיע"א, והיה מגיה את ספריו ומתעד את השיחות שקיים עם מרן, באמצעות מצלמה שהצלם היה מציב בחדר, ומרן עצמו לא היה רואה מחוץ לד' אמותיו ולא היה מודע לכך שהמצלמה נמצאת ומקליטה הכל.

העיד מרן הרב טיגר שהוא שאל פעם את מרן באופן כללי דבר הלכה: האם מותר להקליט ולצלם אדם ללא ידיעתו. השיב לו מרן בקצרה: "קול ומראה וריח אין בהם משום מעילה", כלומר, אכן אפשר לצלם ולהקליט ולא חייבים מבחינה הלכתית להודיע מצולם על כך.

3 הילדים פרצו בצהלות שמחה, כל בני הבית התרגשו עד מאוד, אבל אז העלה אחד הילדים, כבן תשע שנים בלבד, טענה חזקה במיוחד: מה יהיה עם השכנה אלמנה?

"כי תעשה הישר בעיני ה'" (כ"ט)

מעשה במשפחה חשובה בירושלים, שהתגוררה בשכונת לאלמנה מבוגרת וגלמודה. בני המשפחה דאגו לכל מחסורה ברוחניות ובגשמיות, הילדים עשו עבורה את הקניות, הנערות סייעו לה בניקיון הבית וסידורו, ואם המשפחה הקפידה לארח לה חברה מדי יום ביומו, כשהיא מביאה איתה את הילדים הקטנים כדי שירנינו את לב האלמנה וישמחו אותה. ואכן, זכתה המשפחה בזכות גדולה ועצומה זו, שבמקום חיי אלמנות

עצובים וקודרים הם העניקו לשכנה המבוגרת חיי זקנה נעימים ונוחים, מלאי סיפוק ועניין.

ביום מן הימים הגיע אבי המשפחה לביתו כפניו צהובות משמחה: לפני כמה שבועות תרמתי סכום כסף למוסד פלוני ונכנסתי להגרלה, וכעת מתברר לי שזכינו בנופש של שבוע לכל המשפחה בעיר הקודש צפת.

הילדים פרצו בצהלות שמחה, כל בני הבית התרגשו עד מאוד, אבל אז העלה אחד הילדים, כבן תשע שנים בלבד, טענה חזקה במיוחד: מה יהיה עם השכנה אלמנה? שבוע שלם נהיה בצפון, מי יודע איזה צער נורא יהיה לה אם ניעדר למשך שבוע שלם. זה בוודאי יצער אותה מאוד.

שאלה: האם מוטל על בני המשפחה להימנע מהנסיעה החותית לצפון ולהישאר בבית כדי להרנין את לב האלמנה, או שבעצם המצווה היא רק כשהם נמצאים בבית, אבל לא שמענו כזאת שהם צריכים למנוע מעצמם את החופש הנכסף רק כדי שהיא לא תצטער!

וביתר שאת נשאלת השאלה מה יקרה אם חלילה תפרוץ מלחמה והמשפחה תבקש להתפנות למקום אחר, האם הם יצטרכו לחשוב קודם על עצמם ולהימלט למקום בטוח יותר, או שמפאת צערה של האלמנה עליהם להישאר בבית ולסמוך על חסדיו של הקב"ה?

תשובת מרן הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א:

במהלך מלחמת המפרץ, היה פחד גדול מפני טילי הסקאד, ובמיוחד היה החשש גדול באזור גוש גן, אליו כווננו רוב הטילים. כתוצאה מכך ברחו כל המשפחות באחת השכונות בבני ברק, מתוך פחד ואימה לאחר שנפלו שם טילים בסמוך, עד שנותרו שם בשכונה רק אלמנה זקנה ועוד משפחה, והנה האלמנה הבחינה כי שכניה האחרונים מתארגנים לקראת עזיבת המקום.

פנתה האלמנה אל בעל הדירה בתחנונים וביקשה "אנא אל תעזבוני לבדי, אני פוחדת להישאר בודדה ויחידה בשכונה". באו בני המשפחה ושאלו האם המשפחה יכולה לעזוב כדי להציל את נפשם [שהרי חייך קודמים], או שמא מוטל עליה להיעתר לתחינת האלמנה ולהישאר עמה?

והשבנו: טוב יעשו שכני האלמנה אם ישארו עמה, כי צדקה תציל ממוות, ואין לך צדקה גדולה מזו להישאר בצוותא עם אשה גלמודה המבקשת זאת. והרי התורה אמרה (שמות כ"ב כ"א) 'כל אלמנה ויתום לא תענון, אם ענה תענה אותו, כי אם צעוק יצעק אלי שמוע אשמע צעקתו והרגתי וכו'', והרי מדה טובה מרובה ממדת פורענות ומכלל לאו אתה שומע הן, ששכר טוב וחיים טובים שמורים למי שמשכיל להרנין לב אלמנה, ומצילה מיגון ופחד. ונאמן הוא בעל הגמול דיין אלמנות שישלם שכרו של השכן בכל טוב.

ומוריניו הגאון בעל אילת השחר זצ"ל אמר שהמודד לזה הוא, אם בנו היה צריך להישאר במקום הזה, והיה נשאר עמו כדי שלא יישאר

לבד, מותר לו גם להישאר בשביל האלמנה.

ובענייננו, שמדובר בנסיעה לנופש, בוודאי שראוי להישאר ולא ולהשאיר אלמנה לבד, והקב"ה כבר יזמין להם כל טוב בזכות שהתחשבו באלמנה.

זהירות בהתנהגות עם אלמנות, אינו פשוט בכלל, והנה דוגמא נוספת, המלמדת אותנו שצריך תמיד לשאול אדם גדול, כשיש ספיקות.

מספר הסופר הנכבד הג"ר טוביה פריינד מעשה ששמע מפיו של גאב"ד לונדון הגאון רבי אפרים פאדווא שליט"א ונאמן ביתו הרה"ח רבי אהרן ראנד שליט"א, אשר זכה לשמש בקודש גם אצל אביו הגאב"ד הגאון רבי חנוך העניך פאדווא זצוק"ל.

היה יהודי שהיה ממקורביו של הגאב"ד רבי חנוך העניך זצ"ל שהתגורר בדירה נאה ומכובדת. בסמוך לדירתו התגוררה אלמנה שבורת לב וקשת רוח, שכמעט ולא היו לה קרובים וכך ישבה בביתה לבדה גלמודה ושבורה.

רעייתו של היהודי הזה הרבתה להתעניין בשלומה של האלמנה, חזקה את רוחה ואימצה את נפשה, והיתה מקפידה לבקר אותה כל יום בשעות אחר הצהרים, בעת שבעלה הלך לכולל, וכן בלילי שבת ועוד.

דא עקא, אותו יהודי ונוות ביתו לא זכו לזרע של קיימא. כבר עברו חמש שנים מחתונתם ואף שניסו לדרוש ברופאים לא נמצאה כל סיבה רפואית לכך.

פעם, באחת הפעמים שביקרה הגברת בביתה של השכנה האלמנה, סיפרה לה האלמנה כמשיחה לפי תומה שהיא מאוד שמחה שהיא באה לבקר אותה, והדבר הרי מתאפשר בגלל

"כל התשובות שנכתבו במדור זה נועדו לחידודי, ואין לראות בהן הוראה למעשה בשום אופן"

המשך מעמוד 13 | הרה"ח ר' יוחנן בריזל

שאין לה ילדים ולכן יש לה זמן רב פנוי. "אני מתפללת שלש פעמים ביום הלוואי שמצב זה ימשך עוד ועוד", אמרה האלמנה. האשה הוכתה בתדהמה נוראה, היא באה הביתה בוכיה וסיפרה לבעלה את אשר שמעו אוזניה. "מי יודע, אולי זאת הסיבה שעדיין לא נושענו? אולי התפילות האלו של האלמנה הן המונעות מאתנו פרי בטן???"

הבעל תהה כששמע שאשתו רוצה לעבור דירה מסיבה זאת, אבל היא לא ויתרה ולבסוף הלך לרב ושאל את פיו.

כששמע הגר"ח פאדווא את השאלה, השיב בנחרצות: "הקב"ה שומע תפילות אלמנות, בוודאי שאתה חייב לעבור משם דירה ויפה שעה אחת קודם". כשראה שהאברך מהסס ומנסה למצוא צידוקים לכך שהוא אינו צריך למכור את הדירה ציווה עליו גאב"ד לונדון בצורה שאינה משתמעת לשתי פנים: "גש מיד למתווך, ותחזור אלי עוד היום עם בשורה שמצאת דירה אחרת. היום! אל תדחה את זה אפילו ביום אחד!"

שעות אחדות לאחר מכן הגיע התלמיד והודיע לרבו שעשה כאשר ציווה אותו. הרב בירכו בחום ואהבה: "יה"ר שתפקד בישועה בקרוב, ותזכה לראות בנים ובני בנים, משנה מקום משנה מזל".

כעבור שנה מעת שעברו לדירה חדשה נושעו בזרע של קיימא. מספר הרב פריינד: "כששמעתי את הסיפור מפיו של גאב"ד לונדון שליט"א, אמרתי לו שזה הרי ממש 'מופת' של אביו זצ"ל.

"השיב לי הרב: 'המתן קמעא ואספר לך מה הוא המופת האמיתי בסיפור הזה... ההמשך של הסיפור הוא שמאז אותו יום לקח אבי מורי את אותה אלמנה תחת חסותו, ובמקום המשפחה שעברה דירה, הוא היה שולח את נוות ביתו, הלא היא אמי מורתי, שתפקוד את האלמנה בתמידות ותדאג לכל מחסורה...".

"עכשיו מגיע חודש אלול", "אומר הרב בריזל, "זה חודש של 'אני לדודי ודודי לי'. צריכים להתחזק, צריכים לחזור בתשובה, לכפר על העבר.

"אבל אני חושב, שמי שרוצה שלהתחזקות שלו יהיה באמת קיום, שידאג לדבר אחד עיקרי, להימצא בחברה טובה. לדאוג שהחברים שהוא מוקף בהם יהיו יראי שמים, אנשים בעלי מידות, אנשים שהתורה חשובה להם ונמצאת בראש מעייניהם.

"זאת הקבלה הכי טובה שיהודי יכול לקבל על עצמו. להתרחק מחברים רעים, להתחבר לחברים טובים, ולזכור שגם כשאין לו חברים, הקב"ה נמצא איתו, וצריכים לשמוע בקולו ולציית להוראותיו בכל עת ובכל מצב, גם אם אתה נמצא לבד לבד וכבר חמישים שנה לא זכית לראות עוד יהודי שמניח תפילין ושומר שבת.

"אותו רב אמר לי להיות מאוד זהיר עם ר' זושא, ולא לגרום לו צער גדול על ידי כך שאגלה לו שנסיעה ברכב היא חילול שבת וחג. בוודאי שצריכים להגיד ולהפריש אותו מאיסור, אבל צריכים לעשות את זה בחכמה גדולה ולא בצורה שתגרום לו עגמת נפש חלילה, וכך עשינו.

"הוא היה אדם בודד ר' זושא, היו לו שני בנים אם אני זוכר נכון, אבל עם נפילת מסך הברזל שניהם היגרו לגרמניה. זה מאוד ציער אותנו, אבל לא היתה לו השפעה עליהם. החינוך הקומוניסטי שקיבלו בבית הספר, היה חזק יותר מהערכים שניסו להחדיר בהם. מולו היה כל המערך הענק של גוש "המדינות הסובייטיות, כל הסביבה והחברים שלהם היו כולם גויים או יהודים רחוקים מתורה ומצוות. אחרי כמה שנים הוא הלך לבית עולמו וב"ה הצלחנו לדאוג לכך שהוא יובא לקבר ישראל כדת וכדין. אין לי ספק שהוא הגן על הדור כולו, כיהודי ששמר תורה ומצוות לבד, לבד, בסתר, תוך שהוא מסכן את עצמו עד מאוד".

נכנסתי אל הקודש פנימה, למו"ר מרן הגרי"ג אדלשטיין זצוק"ל ושאלתי את פיו: האם להמשיך בלימוד הדף היומי במסגרת המבחנים של "דרשו"? תשובת הרב מהדהדת במוחי עד היום

שיחה מיוחדת עם הרה"ג רבי יעקב בן גיגי שליט"א, שנבחן במסגרת "קנין ש"ס" כבר כמעט עשרים שנה ברציפות, בלי לדלג אפילו על מבחן אחד בעיתו ובזמנו.

מאת: אלעזר גולדברג

משאנו יכולים לדמיין.

לאחר שסיימת את הש"ס הראשון, מה הביא אותך להמשיך הלאה לש"ס השני והשלישי?

השאלה נפלאה! והתשובה על כך נוגעת ל"ענייני דיומא". בזמנו, בסיום הש"ס הראשון, לאחר שעשיתי את המבחן הגדול על כל 2,700 דפי הש"ס, נכנסתי אל הקודש פנימה, למו"ר מרן הגרי"ג אדלשטיין זצוק"ל ושאלתי את פיו: האם להמשיך בלימוד הדף היומי במסגרת המבחנים של "דרשו"? תשובת הרב מהדהדת במוחי עד היום וכה היו דבריו: "אם כבר יש בידך שקית עם יהלומים יקרים ונוצצים, האם תפקיר אותם מאחר שכבר השגת אותם? בוודאי שלא! אדרבא - תשמור אותם אצלך שלא ילכו לאיבוד. כך אתה צריך לשמור גם על הש"ס שעשית בו קנין וזאת על ידי חזרות ובחינה חודשית ותקופתית..."

תשובה זו דחפה אותי להמשיך באותה מסגרת עד עצם היום הזה. אמנם באותה הזדמנות הורה לי מרן להתחזק בלימוד העיוני במסגרת סדרי הכולל, אך בד בבד להמשיך במבחני "דרשו" על חשבון 'בין הסדרים'.

האם אתה חש שהמבחנים הללו קידמו אותך בלימודים ובעיסוקים האחרים שלך?

כמובן! אדם שיודע ש"ס, מבין טוב יותר את הלימוד העיוני בסוגיות הקשות שבתלמוד. אני למדתי על עצמי במהלך השנים, שהלימוד בכולל נעשה קל יותר בגלל הידיעות הרחבות. חשוב לי לספר שהמסגרת הזו עשתה לי מהפך של ממש בחיים! כל המשפחה הייתה ועודנה שותפה בזה. התרגשות גדולה אופפת את כולנו בכל סיום מסכת, ובפרט בהתקרב סיום הש"ס כולו. איזו חוויה אדירה זו! משהו שאי אפשר להביע במילים...

לסיום, איזה מסר היית רוצה להעביר לעומדים בראש מערכת "דרשו"?

אני מאוד רוצה להשיב על כך, אולם אני לא חושב שיש מילים שיכולים להביע אפילו מקצת מהכרת הטובה שיש לי למערכת "דרשו", אני חושב שאילו הייתה לי היכולת להביע את הדברים, ראשי המערכת היו נמסים... נעשתה כאן מהפכה אדירה בעולם התורה, משהו שלא ראינו בדורות האחרונים ואני זכיתי להיות שותף בדבר כה גדול ונשגב...

פתחנו בשאלה, מה הביא אותך לשנות את מסלול החיים שלך כאברך צעיר ולהיכנס למסלול די מחייב ותובעני של לימוד וחזרות ב'בין הסדרים'?

בתחילה קיבלתי על עצמי ללמוד 'דף היומי', פותח רבי יעקב את תשובתו. היה זה לפני כעשרים שנה, אחזו אז לפני התחלת הלימוד במסכת מכות ומתוך שאיפה לדעת יותר התחלתי ללמוד יום יום דף גמרא. כמה חודשים לאחר מכן ראיתי פרסום של "דרשו" אודות התחלת מבחנים חודשיים על סדר הדף היומי. מיד ידעתי שאני מצטרף בכל הכוח וכך עשיתי את המבחן הראשון, בתחילת מסכת חולין. לאחר מכן הצטרפתי גם למבחני "קנין ש"ס". היה זה התממשות של 'חלום' עבורי, כי תמיד רציתי להיבחן כדי שיהיה לי "מחייב" להמשיך להתאמץ וכן כדי לבדוק עד כמה אני זוכר את מה שאני לומד.

מתי אתה מצליח להכין את החומר ולחזור עליו כדי להתכונן כראוי למבחנים?

בשנים הראשונות הייתה נצרכת השקעה של לימוד בן כשעה בכל יום בין הסדרים. באותם שנים כתבתי סיכומי סוגיות בכל יום, ולאחר מכן הדפסתי את הדברים ובסיום הש"ס הראשון יצאו הסיכומים לאור בארבע חוברות ששמן "קנין ש"ס", כשם התוכנית בה הם נכתבו. חוברות אלה מביאות הן לי והן לרבים אחרים תועלת רבה על מנת לזכור את החומר הנלמד במסגרת המבחנים של "דרשו" ובפרט בזמן ההכנה למבחנים התקופתיים של "קנין ש"ס" שצריך לחזור על עשרות ומאות דפים בתוך ימים אחדים והסיכום נותן מבט ברור על מהלכי הסוגיות ומסקנותיהן. כמובן שאשמח לשלוח את החוברות לכל דורש, לזיכוי הרבים.

מיותר לציין שכל זאת נולד בזכות התוכנית הברוכה של "קנין ש"ס", ועל כך יש לי הכרת טובה גדולה מאוד!

האם חלמת אי פעם שתהיה "ש"ס אידן", יהודי של ש"ס?

האמת היא שמעולם לא חלמתי שאצליח לסיים את הש"ס תוך עמידה במבחנים על כל המסכתות ועוד עם חזרות מרובות מאוד. הייתה לי סייעתא דשמיא גדולה ומהשם יצא הדבר שעשיתי זאת כבר פעמיים וחצי... הדבר הוכיח לי שהדבר אפשרי לכל אדם באשר הוא! כי המוח שלנו מסוגל להתרחב מאוד מאוד, לזכור הרבה יותר

סיכום שבועי ב'דף יומי בהלכה'

◆ האם ניתן לייבש את הידיים לאחר הנטילה במכונה לייבוש ידיים?

◆ האם ניתן ליטול ידיים בכוס חד פעמית?

◆ האם צריך ליטול ידיים לפני אכילת פריכיית אורז מרוחה בגבינה?

מהלכות נטילת ידיים

במקומות הציבוריים.

הכלי לנטילת ידיים

- לכתחילה יש להדר וליטול ידיים בכלי שלם לחלוטין. ובדיעבד, אם הכלי מנוקב, ישנם נקבים שאינם פוסלים את הכלי, ויש הפוסלים. סוגי הנקבים הם שלושה: 'כמוציא משקה' - מים יוצאים דרך הנקב מתוך הכלי. 'ככונס משקה' - אם יניחו את הכלי על גבי מים, יחדרו המים לתוכו דרך הנקב. ו'כמוציא זית' - זית הנמצא בתוך הכלי ייפלט החוצה דרך הנקב.
- כלי מכל חומר שהוא - מתכת, פלסטיק, זכוכית, חרסינה, עץ וכו' - כשר לנטילת ידיים. ופוסקי זמננו דנים בנוגע לכלי חד פעמי, אם הוא נחשב ככלי לענין זה.

'דבר שטיבולו במשקה'

- מאכל שהדרך לטובלו או להשרותו במים, יין, חלב, שמן, או דבש, וכשבא לאוכלו יש על גביו אחד מנוזלים אלו - צריך ליטול ידיים לפני אכילתו. מאכל זה מכונה: 'דבר שטיבולו במשקה'.
- דבר שטיבולו במשקה, צריך ליטול ידיים לפני אכילתו. ויש שנהגו להקל בכך, אך לדעת רוב הפוסקים אין להקל בכך כלל. וחובת הנטילה היא אף כשמשקה נוגע רק בקצה המאכל.
- דבר שטיבולו במשקה, אשר המשקה שעל גביו קרוש - אין צורך ליטול ידיים לפני אכילתו. ומשוך כך, האוכל מאכל שמרוחה עליו גבינה או חמאה - אינו צריך ליטול את ידיו.
- נטילת ידיים לפני אכילת דבר שטיבולו במשקה, אין מברכים עליה; ויש שחולק על כך, אך המנהג שלא לברך. וצורת הנטילה עצמה, כצורת נטילת ידיים לפני אכילת פת.

- לדעת השולחן ערוך, אין לברך על נטילת הידים אלא לפני אכילת פת בכמות של 'כביצה' לפחות. ויש אומרים, שצריך לברך על הנטילה אף כשאוכל פחות מכביצה; ויש מגדולי ישראל שנהגו כן לכתחילה. ברם, האוכל פחות מ'כזית', לכל הדעות אינו מברך על נטילת ידיים; ויש אומרים שאף אינו צריך ליטול ידיו, אך ראוי להחמיר וליטול.

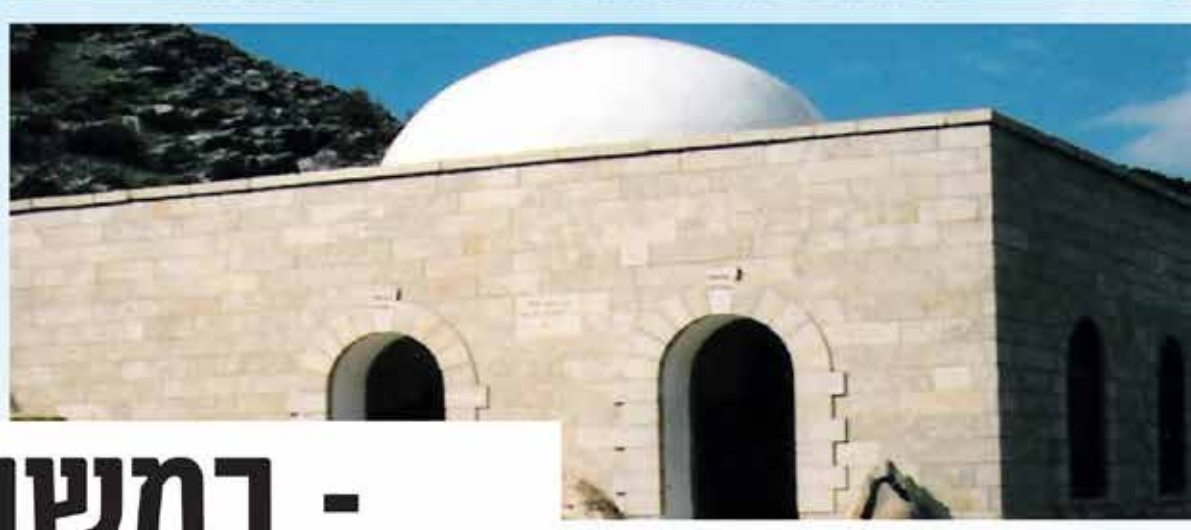
- לנטילת ידיים נדרשת כמות מים של רביעית לפחות. ומעיקר הדין, די בכמות זו עבור שתי הידים, אך למעשה, יש להשתמש בכמות כזו עבור כל יד בפני עצמה.

- חכמינו ז"ל אמרו שהמזלזל בנטילת ידיים חייב נידוי, ובא לידי עניות, ונעקר מן העולם. ומאידך, המהדר בנטילה, ושופך על ידיו מים בשפע, יש בכך סגולה שישפכו עליו שפע מומן מן השמים.

- מי שנטל ידיו כדיון, ולא היה בדעתו לאכול פת, ונמלך בדעתו והחליט לאכול פת - צריך לשוב וליטול ידיו, ללא ברכה. ורצוי שיטמא את ידיו באופן המחייב נטילה, כדי שיוכל לברך.

- בדרך כלל, מברכים את ברכת המצוה לפני קיומה, וכן בנטילת ידיים, יש אומרים שמברכים לפני הנטילה; אולם, יש אומרים שמברכים לאחר הנטילה, לפני הניגוב, וכן המנהג. ונחלקו הפוסקים אם מותר לברך תוך כדי ניגוב. ולכתחילה, צריך להקפיד לברך לפני סיום הניגוב, אך בדיעבד, ניתן לברך אף לאחר הניגוב.

- חובה לנגב את הידים לאחר נטילתן; ונחלקו הפוסקים אם צריך לנגב בפועל, או שרשאי להמתין עד שתתנגבה מאליהן. ויש מי שכתב, שאין לייבשן במכשיר לייבוש הידים, המצויה

- במשך כל 40 מזכירים את כל יום - ב

מניין שלוחי קופת העיר יתפללו ויזכירו
40 יום רצופים - החל מר"ח אלול ועד יום
הכותל המערבי | מערת המכפלה | קבר רחל | ציון הרשב"י במיר
| ציון הרה"ק מזוועהיל | ק

47 - 47

ימי הרחמים -

השם שלך בכל מקום!

את שמות התורמים בפרטות יום יום,
הכיפורים, בעשרה מקומות הקדושים:

ציון | עמוקה | ציון האר"י הק' | קבר השל"ה | ציון האוה"ח הק'
כר רבי לייב בעל הייסורים

1800 - 39 -

באחד העיתונים החרדים הנפוצים ביותר בארה"ב ערכו סקר מדהים, במשך כמה שבועות. הם הבטיחו פרס כספי מכובד למי שיענה היטב על השאלה הבאה: אם היו מאפשרים לך לארח בביתך בסעודת השבת שלוש דמויות מהעבר, את מי שתחפוץ - כולל האבות הקדושים, אפילו דמויות מתקופת בריאת העולם, במי היית בוחר לארח?

הגאון רבי חזקיהו יוסף קרלנשטיין שליט"א על אירוח בשבת ומידות טובות

המחשבה: **את מי אני יכול ליהנות ביותר?** את מי מהם אני יכול לשמח במקסימום הנצרך? וכאשר זה הנושא, אז לא האבות הקדושים, לא דוד שלמה וחזקיהו, לא הגר"א הבעש"ט והבבא סאלי - אלא השלושה הנצרכים ביותר שיש!

"שלא נשתבחו הצדיקים כי אם בתארי המידות"

רבינו בחיי הוא מגדולי הרב"ע של כל ישראל. תשמעו את לשון קדשו בפרשת יתרו (ח"י כ"א): "בוא וראה כמה גודל מעלת המידות הטובות, שלא נשתבחו הצדיקים והנביאים שבתורה, נח ואבותינו הקדושים, בתארי החכמה והדעת כי אם בתארי המידות". כי התורה לא מספרת לנו, ולו במילה אחת, האם אברהם אבינו ע"ה הענק שבענקים היה מוכשר, ילד מחונן, גאון בסדר גודל.. התורה לא מרחיבה אפילו במשפט אחד על החכמה והכשרונות של אמנו רחל, רחל אמנו ע"ה נפטרה בגיל צעיר מאד, בת 36 הייתה בפטירתה ויש אומרים בת 26. ואיזה חותם השאירה עלינו לדורות? במשך דורות - אלפי שנים, כולנו נשענים על נהי בכי תמרורים רחל מבכה על בניה". בזכות הוויתור שלה, ועל כך התורה מרחיבה. כי "לא נשתבחו אבותינו, אמותינו, בתארי החכמה והדעת כי אם בתארי המידות הטובות, להורות לנו כי אין עיקר בחכמה אלא יושר המידות!" זו חובתנו, להשרות אוירה נעימה בחברה, לראות חיובי את השני. נכנסים בצהרים או בערב הביתה - לתת כתף, לדובב, לכבד, להוקיר, לדעת להבליג. לוותר. להיות נעים ונוח לבריות! ועיקר העבודה היא בבית פנימה.

(מוסף שבת קודש, יתד נאמן כ"ה בתמוז תשפ"ג)

באחד העיתונים החרדים הנפוצים ביותר בארה"ב ערכו סקר מדהים, במשך כמה שבועות. הם הבטיחו פרס כספי מכובד למי שיענה היטב על השאלה הבאה: אם היו מאפשרים לך לארח בביתך בסעודת השבת שלוש דמויות מהעבר, את מי שתחפוץ - כולל האבות הקדושים, אפילו דמויות מתקופת בריאת העולם, במי היית בוחר לארח? כולם, כל אנשי הדורות, מסתובבים בחוץ, אין להם היכן להתארח. ובמקביל, נותנים רשות לכל אחד מאתנו לארח רק שלוש דמויות מהם, במי היית בוחר?

למערכת הגיעו רבבות תשובות, האחד כתב: אברהם אבינו, דוד המלך ומשה רבינו. השני כתב ג' האבות הקדושים. היה אחד ששלח: אבא ואמא שלי והרבי מכיתה ח'. היה מי ששלח: הגר"א, הבעש"ט והאר"י, רבבות תשובות נשלחו.

יום אחד נגש עורך העיתון להגאון הגדול רבי דוד פיינשטיין זצוק"ל, בנו של מרן הגר"מ פיינשטיין זצוק"ל, שמלבד גאונותו היה אציל המידות: רבינו דוד - שאלו העיתונאי, במי אתם הייתם בוחרים לסעודת ליל שבת? רבי דוד הגיב זצ"ל מיד ברגע כמימרא, ותשובתו היתה פשוטה, ומדהימה.

"אתה שואל אותי, מי הם שלושת האורחים שהייתי בוחר לארח? את השלושה הרעבים ביותר". רבותי, תשובה כל כך פשוטה.

ומדוע אני לא חשבתי על כך? בגלל שאני חושב - ראשית כל - את מי לי כדאי, מי יהנה אותי במקסימום? מה אני ירוויח, ואז התשובות מגיעות: ג' אבות הקדושים, אבא, סבתא, הרבי שלי, אדם הראשון וחווה, קין והבל.

אבל רבי דוד פיינשטיין, ענק המידות, דבר ראשון עלה ברעיונו

העלון מופץ לזיכוי הרבים, אנא הימנעו מקריאה בשעת התפילה וקריאת התורה